

LEXONAKO

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 419588 - PREZIOA: 10 PEZETA

ASKARTZA IKASTETXEA

Euskararen eta euskal kulturaren alde lan egiteko asmotan

1975-76garren ikastaroan hasiko da eskola ematen Lexo-
nako ikastetxe berria. Heziera eta kultura mailan Bilbo in-
guruak dituen premiei erantzun nahi die.

Unibertsitatearen ondoan eta nekazari ingurumarian ko-
katurik da ASKARTZA ikastetxea. Hiri eta industri bizitzak
sortu ohi dituen burukomin eta nekeetatik, neska-mutikoak,
arinduko dituen lekuan eraii da ikastetxe berri hau.

Klaretianoen gidaritzapean zabaltzen ditu ateak. Kristau
leihatilatik onartzen den gizon osoa, landu nahi luke. Euskal
Herriko haurra euskal gizon egin nahi luke. Euskal nortasu-
nean txerta nahi luke.

ASKARTZA ikastetxeak familiako giroari jarraituz neska-
mutnkoak, batera, eskolatu eta hezi nahi ditu. Neska-muti-
koak, batera, hobeto hezitzen direlakoan daude, nortasun eta
heldutasun osoago lortzen dutela iruditzen zaie.

Dagoeneko, milatik gora dira izena eman dutenak dato-
ren ikastarorako. Baina oraindik euskaldun gutxi egin du
eskabidea. Gero eta sakonago nahi lukete lan egin euskara-
ren eta euskal kulturaren alde.

HELBURUAK

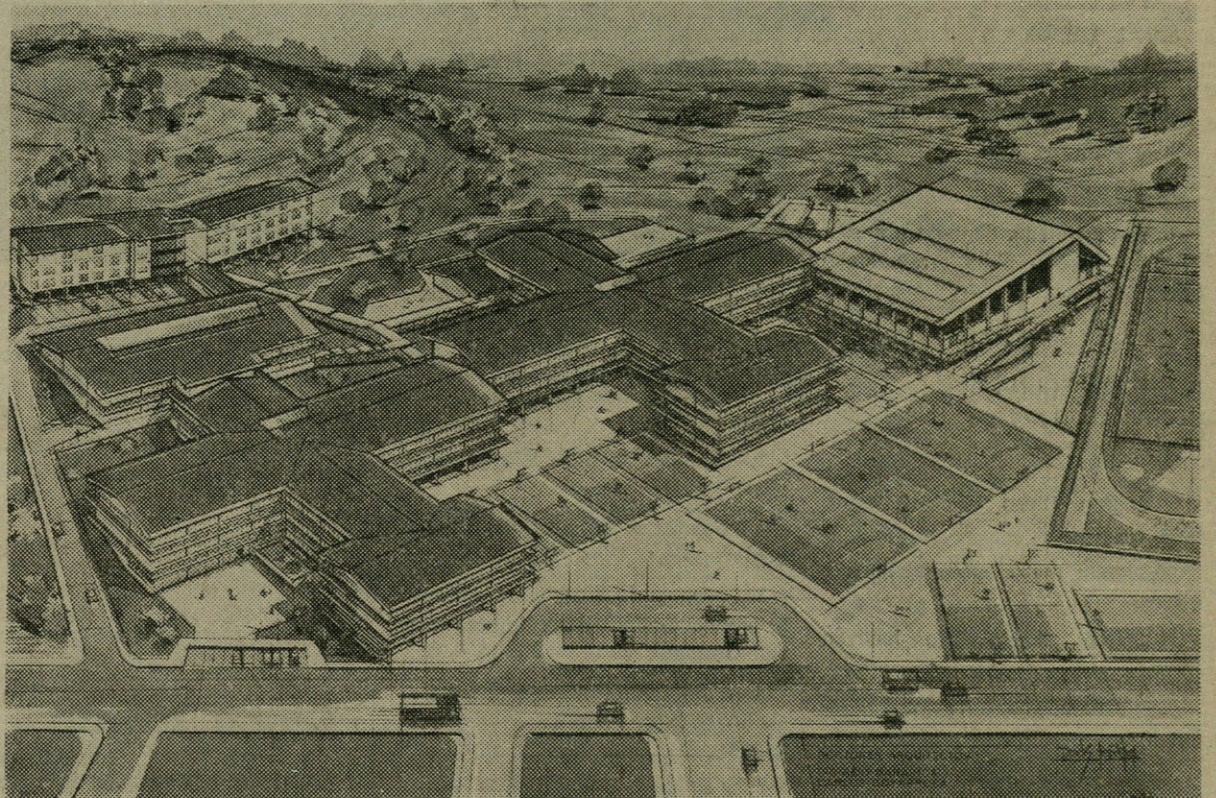
Ikastetxe honetan bere haurra
sartu nahi duen gurasoak eta
bertan iraun nahi duen ikasleak
nahitaez helburu hauek onartu
behar ditu.

—Giza eta kristau heziera
emango zaie ikasleei zuzentasu-

nean, egian, bakean eta maita-
sunean oinarritutako gizarte bat
eraikitzeko gai izan daitezen.

—Haur bakoitzak dituen arazoi
begiratuak zaie: bihotzeko-
ei, lagunartekoei, adimenekoei,
nortasunekoei, gorputzekoei eta
abarrei.

—Gizarteari begira heziko di-

ra: inguruan bizi dituzten giza
arazo larrienak aurkierazten la-
gunduko zaie eta Euskal Herriak
dituen kultura eta nahikundeetan
txertaeraziko dira. Gaztelaniaz
eta euskaraz eskolatuko dira.

GURASOAK

Gurasoen laguntzarik gabe
ezer gutxi egin daiteke. Beroiek
dira beren seme-alaben hezitzaile-
rik beharrezkoenak.

Elkarrizketen, taldeko eta ba-
karkako ihardunen, bileren, hi-
tzaldien eta abarren bidez gura-
soekiko harremanak ugaltzen eta
indartzen saiatuko da ASKAR-
TZA ikastetxea.

«Gurasoen club» baten bidez,
elkar-lan batean, zaindu eta lan-
duko da ikastetxeako neska-mu-
tikoek giza eta kristau heziera.

Ikastetxe honetan ikasten di-
harduen neska-mutil guztien gu-
rasoek ikastetxearen «Guraso
Elkartean» sarturik ihardun be-
har dute.

ZERBITZUAK

57.400 m.² lur ditu ASKARTZA
ikastetxeak. 8.759 metro hartzen
ditu etxeak. E.G.B., B.U.P., eta
C.O.U. emateko eginga da. Esko-

laurreko haurrentzat ere lekua
badu.

Ikastetxe batek behar dituen
gela, biltoki, liburutegi, labora-
torio eta abarrez horniturik da.

Jolaslekuz ere osatua da: pe-
lotaleku, igeritegi, futbol, esku-
baloi, mini basket, tenis eta ho-
ckey lekuz osatua, hain zuzen
ere.

Jolasleku ugari, egokiz eta
zabalez jantzia da.

Egoki jarritako zerbitzuak di-
tu.

Horretaz gainera mediku, siko-
teknika, otordu eta ibil zerbi-
tzuak ere baditu.

SARBIDEA

Lehen aipatu helburuak onar-
tu behar ditu ASKARTZA ikas-
tetxean sartu nahi duen edo-
nork.

Eta gainera:

—Sarrerako eskabidea egin
behar du.

—Ekainaren aurren aldera
izango diren azterketak gainditu
behar ditu.

—Beste ikastetxeren batetik
botatakorik ez da hartuko.

—Zerbitzuei eta aurreneko hi-
labeteari dagozkienak azterketa
egin eta handik hogeita hamar
egunetarako ordaindu behar di-

ra.

—Egun berean, «Libro de Es-
colaridad», E.R.P.A. fitxak, «Li-
bro de Familia» eta sei argazki
ekarri behar dira ikastetxe-
ko idazkaritzara.

IZENA EMATEKO LEKUAK

Madres Reparadoras: Avda.
del Triunfo, 36. LAS ARENAS.
Telf. 276757.

Izena emateko orduak: arra-
tsaldeko 4,30etatik 7,30era arte.
Colegio Corazón de María:
Plaza Corazón de María, 1. BIL-
BAO-3. Telf. 245858.

Izena emateko orduak: Goi-
zean 11etatik 13,30era.

Arratsaldean: 4etatik 7ak ar-
te.

—oOo—

Euskal Herrian diren fraileak
ere euskalduntzen ari direla di-
rudi. Pozik ematen dugu ikaste-
tze honen asmoen berri. Euskal-
dungoaren zerbitzuan ihardun
dadila opa diogu ikastetxe be-
rri honi.

Eta beste askoren eredu izan
dadila nahiko genuke.

ERRIALDE

NON ZER

Arantzazu ebakitako bidea

Irastortza 3 gn.

**Kapitalismoa eta
Sobietiko-era**

Ansola 5 gn.

Udako IIIgarren Euskal

Unibertsitatea 6 gn.

Ekainaren 14ean jaialdia Urretxun, gaueko 10etan

Ekainaren 15ean, Ikastolen Eguna, Donapaleun

Ekainaren 28an jaialdia, Itxasondan, gaueko 10etan

URRETXU-ZUMARRAGA

Jakintza astea eratu da Zumarraga eta Urretxun, ekainaren 7an hasi eta 15erarte. Jakintza asteari bukaera emateko hona 14erako eta 15erako ipini dituzten jaialdien berri.

14ean, larunbatean, gaueko 10etan euskal jaialdia Urretxuko «Elizalde» futbol zelaian.

OHIHARTZUNAK
PANTXOA ETA PEIO
ARZA ANAIK
JOSU TA JOKIN
MIKEL LABOA
HARRIXURI
HIBAI REKONDO
JON ENBEITA
LAJA-ITURBIDE

15ean, igandean, dantzari eta txistularien ihardun aldia arratsaldeko 5etan.

IKASTOLEN EGUNA DONAPALEUN

Ekainaren 15ean SEASKA elkar-teak antolaturik.

10,30etan: meza euskaraz herriko elizan.

11,30etan: ikastoletako haurren ibilketa.

Ordubatean: bazkaria azoka lekuan.

4retan: euskal ikuskarri berezia:

Bertsolariak: Mattin, Ezponda, Xanpun, Ostibarreko hiru bertsolari.

Baigorriko eta Zuberoko txistulariak.

Baiona eta Uztarizko gaitak.

Zuberoko kantari talde berri bat.

Ikastoletako haurren ekinaldia.

JAIALDIA ITXASONDON

Euskal Astearen barruan ospatzen den jaialdia du.

Ekainaren 28an, gaueko 10etan:

Abeslariak:

Pantxo eta Peio

Hibai Rekondo

Bertsolariak:

Azpillaga

Lopategi

Zeberio

Igarzabal

SEGALARIEN LEHIAKETA

Uztailaren 6an, Hernaniko Jauregi baserriko belazean. Donostiako Tu-

rismo Etxeak antolatu du urtero bezala segalarien lehiaketa hau.

Baldintzak:

1.—Ordubatean nork kilo gehiago ebaki jotatzen da.

2.—Bakoitzari bere sailak izendatuko zaizkio.

3.—Txapelketa hasi baino ordubete lehenago zotz egingo da nori zein sail izendatu.

4.—Zein sailetatik zein sailera ebakitzen hasi Federazioak erabakiko du txotx egin aurretik.

5.—Lau segaz balia daiteke segalari bakoitzak. Nork berak harraiztu behar du sega, inoren laguntzarik gabe. Gidatzaile bana har dezakete.

6.—Belar biltze lanerako hamar lagun eramango ditu bakoitzak. Era honetara banatuko da hamarron lana:

Zazpik belarra bilduko dute, eta sortak egingo dituzte. Bi sortaketan ibiliko dira. Hamargarrenak sortak pixura jasotzen lagunduko die eta belar izpiak biltzen.

7.—Segalarien lana bukatu eta handik 15 minututara bukatu behar du belar biltze lanak. Pixatzeak berri, handik 25 minututara. Epe hoietatik aurrera bildu gabe edo pisatu gabe geratzen den belarra ez da kontutan hartuko, ebaki gabekotzat joko da.

8.—Tarterik tartera 10 zentimetro dituzten hortz borobileko eta zorrotzeko 12 eskuare erabil ditzake alde bakoitzekoak.

9.—Pisatze lanak ondo egin daitezzen bakoitzak bi gizon aukeratuko ditu: batek bere aldekoaren pisua zainduko du, besteak, berri, kontrarioarena.

Hiru zaintzaile egongo dira pisuan: 1) Kontrarioaren ordezkari bat, 2) Norbere aldeko bat, 3) Federazio bat.

10.—Pisatutako sortak aparteko pila batean utziko dira, bi aldiz pisatutako sortarik izan ez dadin.

11.—Egitekoren bat duena bakoitzi sartuko da belazearen barrura.

SARIAK

Ekainaren 10erako eman behar du

MUTIOZABAL

Kontu emen!

Euki gogoan!

Adiskide ta etxejoaunok!

Zuen enmasteentzako esku-erakutsirik onnea. Zuen sukalderako apaingarri

Eltze azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta prejitze akerakoa

SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR»

Juegos Espátulas y juego Cubierto «RADAR»

LANTEGIA - INDUSTRIAS RADAR

ESKORIATZA (Gipuzkoa)

zeruko
ARGIA

EUSKALDUN ASTEROKOA

HARPIDEDUNEI ESKER BIZI DA

EGIZU, ARREN HARPIDE

BERRI BAT

Izen-deiturak

Kalea Zenbakia

Herria (Prob.)

MUÑARRI

Mendi bati bertsoak noa ipintzera. Askok izango dute bere aditzera, izan ere Muñarri ederra hain zera! Jainkoak bialdua Zalbidi zaintzera.

Sortu nintzadelako ni bere oinetan maitasuna daramat beretzat zainetan eta ez dakizute zenbat maite detan hortarako behar du batek jaio bertan.

Ez da ezer ikasten bizitze hainetik Hortarako nik bainbat motibo zeinek dik? Arten jauki ez nula hitzik mingainetik, begiz egin nun jira Txindoki gainetik.

Gure etxaburutik begiratutzean, Zeinen ederra zeran goizeko intzean! Ta gero eguzkiak piska bat jotzean larrosa obegorik ez da Maiatzean.

Eguzkiak emanez egunero musu, besterikez bezala bizi zerade zu Bisitarikan ere faltatzen etzaizu, gertutik ederrago ematen baitezue.

Edertasunez jazen porta zan Jainkoa Eta mendizaleak zaitu begikoa Aizkorri eta beste batzun sendikoa Euskalherri osoan fama handikoa.

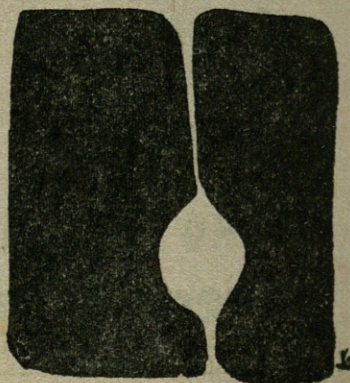
Baldin zerua inoiz badago oskarbi Eguzkia du lagun gaiz ta eguardi gero tokatzen bada gauean ilargi Goierri guziraio egiten du argi.

Nere kasoa berriz da apartekoa Hain da distantzi motxa bion tartekoa Gutxi balitz bezala binbitartekoa Oian ere lagun lo hartu artekoa.

Udaberrian ongi osatzen da euriz Udaren nork berdindu hori apainduriz! Udazkenean goza egoaldi guriz Eta neguan berriz jazen zaigu zuriz.

Bistan dagonik ez dut nik disimulako Horren zimendurikan ez dute zulako Giza-indarrak hori egin ez dulako Behin sortu zitzaigun eta sekulako.

RUFINO IRAOLA

EUSKARA BATUA GIPUZKERA OSATUA

Euskaldunon aspaldiko ametsa eta leloa da batasuna. Gaixoak du osasun egaririk biziena. Loturik denak du askatasun irrikarik nabarmena.

Orobat, zatituri denak du batasun ametsik gardenena. Hizkuntzari buruzko batasunaz mintzatuko gara gu hemen. Beste arloetako batasunaz eta elkarbideez beste noizpait idatzi beharko dugu, zoritxarrez.

Euskara batu nahia ez da oraingo ametsa. Gaur bezain zabal eta sakon ez da inoiz sumatu, ordea. Behinola Arantzazun jo zen batasunaren deihadarra herri xeharengana heldu da.

Oñaztar eta ganboatar berrien burrukari esker jakin du herri xeheak ere hizkuntza batu baten premia larria dugula.

Hamar urtetako epea aipatu zen Arantzazun. Geroztik ia zazpi urte bete dira. Hiru bakarrik falta zaizkigu hamarrerako.

D. Manuel Lekuonaren hitz hauekin amaitu zen Arantzazuko batzarrea: Batasuna egiña dago. Esan dezagun obeto: Batasunerako bidea ebakia dago. Gure billera oiek ez dute, bidea ebaki, bidea autsi besterik egin. Batasuna bera "egin", orain egin behar da, ibillian, joanean, praktikan: idazten eta ikasletoetan azken —itz oiek beteaz, azken— itz oien neurrian idatziaz eta erakutsiaz. Zuen da, beraz, lana, batez ere: IDAZLEONA eta ANDERENOONA.

Andereño eta irakasle gehienek Arantzazun ebaki zen bideari jarraitu nahirik dihardute. Idazleok gabilta trabeskaturik eta bihurturik.

Halere, ordea, Arantzazun ebaki zen bideari eta han esan zenari jarraituz egiten ari dela euskara batua uste dugu.

Gipuzkera osatua jarri nahi digu zenbaitek batuaren eredutzat. Baina osatu ordez Oria eta Urumea hibaiondoetara mugatzen eta biltzen digutela dirudi. Bestalde, ez horren aldeko idazleek eta ez elkarrekin jartzen digute Gipuzkera osatzeko legerik eta biderik.

Euskaltzaindiak ebaki bideari jarraitzen zaizkion idazle eta irakasleak dihardute euskara batzen, ezpairik gabe.

Asko egin da. Egiteko ere, ordea, asko dago.

Egin dena aztertzeke eta egiteko dena bizkortzeke; berriro batzarre bat egin beharko luke, agian, Euskaltzaindiak, idazle eta irakasleekin batera. Orain dela zazpi urte baino giro hobea da horretarako.

Behar bada ikasletoetan eta aldizkarietan ez dugu egin zitekeen guztia egin. Gureari dagokionez Euskaltzaindiak erabakitakoari gehiago heldu diezaiola nahiko genuke. Gure idazleek ez lukete ortografian, aditzean eta deklinabidean Euskaltzaindiari jarraitzeko eragozpenik izan behar.

Bizkaieratik baturantz diharduen idazle gehiago beharko genuke, agian. Bizkaieratik batasunera jotzen duen aldizkari bat beharko luke Bizkaia.

Honetaz gero, sala dezagun beste gehiegikeria bat ere: poesia, nobela, literatura "ederrean" askatasun gehiago eman behar zaie idazleei. Idazleen nortasuna, askatasuna, irudimena eta sormena antzu erazteko arriskua dugu.

Beste oker bat ere bada gure artean: Gipuzkoan, behintzat, mutualdi gogorra dute idazlerik onenak: Villasante, Patxi Altunak, Mitxelena, Larresorok, Xalbador Garmendiak eta abarrek.

Batasunerako deia eginaz amaitu nahi genuke gaurko idazlan hau. Zer aitzaki du, Euskaltzaindiak markatzen digun euskara batuaren bideak? Zenbait h-zalek ez duela ondo idazten? Ezta h-ren aurkako askok ere.

Zer arraio gertatzen da, bada?

Edo euskararen batasuna ez dugu aintzakotzat hartzen, edo alferkeriaz ez dugu Euskaltzaindiak erabakitako gauzatxo batzuen berri jakin nahi, edo mamu gehiegi ikusten dugu, edo sakonagoko arazo batzuk estali nahi ditugu hizkuntzaren inguruko hauzi honetan, edo lehendik ditugun ohitura eta jokabide batzuei loturik gara, edo beste batzuk sumatu eta markatutako bideari ez gatzazkio jarraitu nahi.

FALESTINIA AURRERA...

Itzal gehiago ukan du Israelek euskaldunen artean, izan ere, fama gehiago ohi dute garaileek, arrakastadunek, zapalduak baino... Kristautasunak ere, berriz, baduke hortan pixurik. Israel, gainera, men-debal aurreratuaren kimu berri bat litzateke Asia gertuko eremu idorretan; Palestina, aldiz, eta palestiniarrak, arabeak bezala, mairuak bezala, mundu atzeratu baten, hirugarren munduaren zati galdu bat. Haatik, badirudi errealetea nahastu-xeago dela, eta zuri-zuria zena ez dela hain zuri, eta guztiz beltza zena zurixago ere badela. Propagandak ere badu indarrik, prentsa eta komunikabideak zerbitzuko dituelarik, baina, badira halere berri zehatzagoak ematen entseatzatzen direnak eta egia katramilatsua inguratzatzen, aztertzen eta agertzen dihardutenak. Horietako bat da LE MONDE aldizkaria, eta bertan agertu dira, aurreko astean (Maiatzaren 18tik 25era), Eric Rouleau kazetariak idatzi bost artikuluz luze irakurgarriak. Bost artikuluz horietan azaltzen ditu kazetariak palestiniar politikarien eta «fedayin»-en iritzia, joera, asmo eta ibilbideak. Beroien artean ere alderdirik ez da falta, kolore guzitakoak, eskuindarrak eta ezkertiarak, eta, nola ez, ezkertiaragoak. Estrategiari buruz ere liferentziak ez dira tipiak: politikoa goak batzuk eta diplomazian sinisten dutenak, militaragoak beste batzuk eta harmen bidetik jo nahi dutenak. Hori dena argitzen entseatzatzen de kazetaria.

Artikulu horien artean, ordea, bada bat irakurgarriagoa. Azken artikulua liluratuta utzi ninduen. Palestina herri-ateratua omen, eta hala da, naski, ekonomia, ekoizpena, neurritzat hartzen badugu. Lurrik ez duen herri batek, errefuxiatu herri batek zer ekoizpen lor dezake? Beste neurrik bada, ordea, herri baten aurrerapena edo atzerapena neurtzeko, biharrari begiratzatzen badiogu, batez ere. Palestiniarrak biharrari begiratzatzen diote, eta gaurkoa biharkoaren morroin imini dute.

Falestiniarrak duten antolamendua ikustean, desherrian sortu dituzten erakundeak, elkarrekin, organizazioak, jakintza-bideak ikustean, harrituta geldituko gara. Gobernurik edo gobernu izenekorik ez badute ere, badute politiko antolamendu bat Falestiniaren Libertaderako Organizazioa, abertzale indar gehienak biltzen dituen eta kanpoari buruz guztien ordezkari dena. FLO nazional borondeak baditu bere ministerio edo ministerio gisakoak finantzaz, horniduraz, irakaskuntzaz, osasun publikoaz, asegurantzaz sozialaz, lanaz, komunikabideez, segurtamenaz, berri-bideez, atzerri arazoez e.a. etaz arduratzen direnak. FLO horren inguru biltzen dira beste elkarrekin herrikoiak: langile eta nekazari sindikatak, profesional eta kultural elkarrekin... FLO-k badu bere prentsa, bere agentzia eta hainbat agerkari informazio departamenduak zuzendurik. Departamendu honek zuzentzen ditu, edergintza, kinemaz, antzerkiak, folkloreak eta arduratzen diren sailak ere. Falestiniarrak badute bere falestiniar Ikerteka Bulegoa historia, politika, ekonomia eta sozial alorrek sakontzen dituen, eta Planeamenduko Bulegoa ekonomi planeamenduz arduratzen dena. Lan sakonik egin dute dagoeneko iraganari eta orainari buruz, baina biharko ere gogoan dutelarik. Palestina erresuma berriaren posibletasuna eta kondizionamenduak miatzen dihardute, ki-xotekeria, guztiz bazterturik.

Lurrik gabeko herria izan arren, Falestiniak badu beste aberastasunik. Falestiniar gazte errefuxiatuak ez dute denbora alferrik galdu. Dagoeneko hirurogei-ta-hamar mila (70.000) unibertsitari diplomadunak eta beste hogeit-ta-hamar mila (30.000) ikasten dihardutenak. Erresuma berriak ukango dituen tekniko, zuzendari eta ikasien beharrak estaltzeko hainbat jende ikasi ba omen dute dagoeneko.

Halere, Falestiniaren biharrak, gaurkoa bezala, ilun da artean. Ju-

duek, israeldarrek ez diote hain errez amor emango. Sionismoaren aztarrenak ez baitaude oraindik ezabaturik eta ezabatuko direnik, edo noiz ezabatuko diren, ezin esan. Zenbait euskaldunek asko famatu du Israel, halako eskubide historikoak aipatuaz, baina Sionismoaren alderdi ilunak aipatzeko eta Falestiniar herriaren zanpatzea eta lur-erazketa silduaz. Eskubideak eskubide, akordio bat beharko da bi herrien problemek nolabait erantzuteko. Horren atzetik dabilta falestiniarrak, israeldarrek baino be-roago ibili ere. Izan ere, falestiniarrak zer galdurik ez eta irabaztekorik asko dadukaten bitartean israeldarrek, bakea nahi badute ere, inguratu lurak eta lurraldeak bi-

hurtzeko desiorik ez dute batere. Israel Haundiaren ametsa eta Sionismoaren su romantikoa bizirik dirau, Falestiniak ukatuaz, falestiniarrak ilargitik jaustako mamu aizunak bailiren... Falestiniarrak politikoko dira eta harmak uzteko ez badaude ere, diplomazia bidetik abiatuak dira eta dagoeneko izan dute arrakastarik. Militar aldetik bada-kite ez direla gauza israeldarrekin neurtzeko, nahiz-eta arabeengandik laguntza haundia ukan. Biharrak esango omen... Dena dela, badirudi, gaur ez bada bihar, falestiniarrak lortuko dutela nahi dutena: erresuma berri bat lurralde zaharretan.

J. AZPILIKOETA

ARANTZAZUN EBAKITAKO BIDEA

Ari da euskara batzen. Arantzazun esan zenaren bidetik ari ahal da? ORIXE zenaren iritzietatik asko urrundu ahal da? Gipuzkera osatuaren bideari zeharo uko egin ahal dio?

ORIXE eta Gipuzkera osatua dituzte ahotan euskara batuaren aurkakoeak. Ikus dezagun, beraz, arazoak jartzen dituzten ala ez.

BATASUNAREN PREMIA ETA ZAILTASUNA

Euskararen batasuna egitea, beharrezko lana, lan zaila eta lan mingarria zela aitortu zuen D. Manuelek Arantzazun, sarrerako hitzaldian.

«Batasuna: a) aldizkarietan; eta b) ikasletoetan» zehazten zuen.

Beste era batera horixe berbera adierazten zuen Mitxelena:

«Ezin-bestekoa, il-edo-bizikoa, dela uste dugu euskara batasun-bidean jartzea. Haur eta gazteei euskeraz irakasten baldin bazaie, eta euskeraz irakatsi behar euskara biziko baldin bada, premiazkoa da guztiei batera edo bateratsu irakastea...»

«Ez luke gai honetan inor mindu nahi Euskaltzaindiak, baina ezin di-teke batasunera jo, inor —gerok lehenik gerala— mindu gabe».

BATASUNAREN BIDEA

Gaurregun agirian, behintzat, ia inork ez du euskara batuaren premia arbuaitzen. Batua bai, baina nolako batasuna galdetzen da.

Horixe berbera galdetzen zuen Arantzazuko batzarre haletan Luis Villasante: «Batasunera buruz urrats handi bat egin nahiz gabil-tza. Erabateko euskara berdina gaurkoz erdietsi ezin bada ere, pausu batzuk eman behintzat, xede horretara hurbildu. Muga horretara nola heldu, ordea?»

Bide hau markatzen zuen: «Guk erdi aldeko dialektuetara jotzea erabaki dugu. Euskerak baditu bi dialektu pixka bat zoko egiten direnak; bizkaitarra mutur batean eta zuberotarra bestean, biak nahiko bereziak. Erdian, berriz, bada multzo bat Nafarroak, Gipuzkoak eta Lapurdik osatua. Erdialdera diogunean, multzo huntara esan nahi dugu».

Mitxelena ere iritzi berdinekoa azaldu zen: «Badirudi, halarik ere, euskara idatzien beharretarako egokiagoak direla, besteak beste, erdi-aldeko dialektuak bazterretakoak baino».

ORIXEREN BIDEA

ORIXE aipatu ohi dute, batuak gaurregun hartu duen bidearen aurka direnak. Bidenabar, esan dezadan, ORIXE ez zaharrek hartu zutela aintzakotzat eta ez gaurko gazteek ezagutzen dutela behar hainbat. Berrogei urte inguru ditugun idazleok eman diogu ORIXEri eskerrik haundiena.

Bi liburu ditp ORIXE Euskal Herri osoa gogoan duela eginak: EUSKALDUNAK eta URTE GUZIKO MEZA BEZPERAK. Euskararen batasunaz mintzo zaigu bien hitzaurreetan.

«Izkuntza berriz... or dago korapiloa! Ez da guzien euskera, guzien euskerarik ez baita. Izan ba litzateke, ua emanen nizan. Geienik konpreni ditekera ari uste dut, asi Xuberotik eta Bizkaitarra. Gainera bertsutan ari garalarik, obeki elkar aditzen dugu euskaldunok. Nafar-euskera Laphurdi'n eta Gipuzkoa'n ez da arrotz egiten. Au baino au euskera ohea danik, bearrago danik, ez naiz asiko, baino gauza bat gogora zait: euskerarik elkartuena Ameriketara egiten dutela nago, ta erriak beure buruz ipintzen dun oiñari au ona dirudit ditekera batasunerako edo ditekera elkartasunerako. Nafar-euskaldunekin bizi izan diran giputz amerikanoek nafar-euskera artzen dute...»

«Laphurtarrekin an bizi izan diran nafarrak, ordea, beurena utzita Laphurtarra artzen dute... Ortaz, eusk-aldera jotzen du erriak ere». (Euskaldunak).

«Liburuetako euskera bakarra obe genuke euskararen biziarentzat... Euskera eguzki alderago bizi dana artu nai nun oinarritzat, beste euskalkietatik laguntza artuz; bafa Belloc'en asiak dira lapurtarrez egiten, eta Gipuzkoa alderago jo dut».

IPAR ALDERAGO

Gipuzkera osatua euskara batu bilakatu nahi bada, beraz, Villasante, Mitxelena eta beste askok bezala, ORIXE ere Ekialdera, Ipar aldera, jotzen du: Nafarroa eta Lapurdi aintzakotzat hartzen ditu. Euskara gutxi egiten dutelako ez ditu baztertzatzen.

Ez ahal da hori euskara batuak hartu duen bidea? Gipuzkoako aditza onartu du Euskaltzaindiak, ia erabat. Bestaldekoek ondo erabiltzen duten deklinabideaz osatu du Gipuzkoakoa. Bestaldekoen ortografiaz borobildu du hemengoa.

IRASTORTZA

ARGIA

JABEA:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Ondezkaria: Kalelano Etxen Ituriza

ARPIDE SARIA:

Barruan 400 peseta

Korreo batasunetako herrietan 620 peseta

Atzerrietako beste herrietan 400 peseta

Airez Aldez aurreratik galdetu

Salmenta (ele bakoitzak) 10 peseta

Moldiztegie eta idazleak:

«Gráficas Navas»

A. Adoain, 1. IRUIÑEA

D.L.: NA. 80-1983

EGUN

EGUNGOA

ATZO IKUSITA

Hiru gizon etorri dira osabaren bila. Honek jaka jantzi du eta haiekin joan da. Atarian, ordea, ilobatxoak ikusi du gizonen erdian zebilela eta gaixoa negarrez hasi da.

Haur dohakabea! Inork deusik esan gabe —bihotzak soilik aldarrikatuta— badakizu.

Daniel Ibargoit

ZENBAT GARA

✿ Jakintza astea

Ekainaren 7tik 15era arteko bederatzi egunen barruan, Jakintza Astea delakoa eratzen ari da Urretxua eta Zumarragan.

Berandutxo bada ere (aje honetatik ezin atera gero) elkarren ondoan bizi diren bi herri hoitan burutu duten egitarauaren berri jakin ahal izan dugu. Antzerki, bertso-lari eta zine saioak izan dira, baita lau hitzaldi eta Joxemiel Barandiarani eskaintako omen eguna ere.

Aste hondarrari dagokionez, hilaren 14ean, arratsaldeko 5,30etan, Goierriko Txistulari Gazteen arteko lehiaketa eratuko da Legazpi Eskolako aretoan.

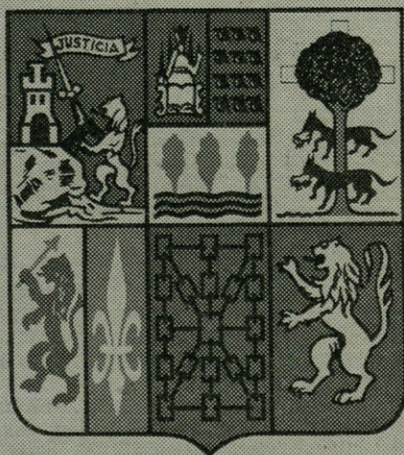
Gaueko 10etan, berriz, Urretxuako Elizalde Fobaila Zelaian, kanta jaialdi bat izango da. Jose Ramon Beloki aurkezlaririk, Oihartzunak, Josu ta Jokin, Hibiak Rekondo, Pantxo ta Peio, Mikel Laboa, Jon Enbeita, Harrixuri, Laja eta Iturbe, eta Artza anaiek hartuko dute parte.

Biharamunean, Euskal Jaia. Goizean goiz, txistularien goiz-tobera, eta ondoren Iturengo Zantantzarra.

Eguerdiko 12etan hainbat txistulari eta dantzari talde bi herriotako kaleetan zehar arituko dira, eta arratsaldean, berriz, guztion biltzar eta iharduna. Azken batez erromeria, Zumarragako trikitixa nagusi.

Hilaren 14ean zein 15ean, Pintura Erakusketa eta Liburu eta Disko Azoka zabalduko dira.

JAKINTZA ASTEA

1975

URRETXU-ZUMARRAGA

✿ Emakumearen ohorez

Nazioarteko Emakume Urtea dela eta, Euskaltzaindiak batzarre berezi bat ospatuko du hilaren 27an Donostian, euskal kulturagintzan sailatu diren emakumeen ohore eta omenetan.

● Aldez aurretik, Euskaltzaindiak ohorezko euskaltzain izendatu ditu hiru emakume euskaltzale, hots, Julene Azpeitia, Madeleine Jauregiberry eta Tene Mujika. Izendatze hau idazle mailan izan da batipat, eta joan zen mendean jaiok diren artean hautatuak, hian zuzen.

Julene Azpeitia Zumaiar jaio zen 1888 urtean. Maistra, euskaltzain laguntzailea. Hirurogei urte daramatza euskaraz idazten. Edozenbat aldizkaritan idatzi izan du, eta bospasei libururen egile.

Madeleine Jauregiberry, zuberotarra. 90 urte ditu. Maistra eta euskaltzain laguntzaile Julene bezalaxe. Ez da idazle joria izan, baina bai euskararen aldeko langile eta eragile purratua. Ipuin eta kanta biltzaile, baita haurrentzako bereziki burututako disko baten egile ere.

Tene Mujika, 1888 urtean Deban jaio zen eta bertan bizi da. Olerkari eta antzerkigilea. Han hemenka hiruzpalau alditan saritua, Emakumearen alde idatzi izan du zenbait aldizkaritan, ZERUKO ARGIA lekuko.

● Donostiako egunari dagokionez, berriz, goizetik ohizko batzarre itxia eratuko du Euskaltzaindiak Gipuzkoako Diputazio Jauregian, eta arratsaldeko 4etan, aldiz, batzarre irekia, emakumeen omenez.

Lehendabizi, Aita Villasanten Euskaltzainburua agurra eskainiko du, "Emakumea Euskal Literaturaren Historian" delako gaiaz mintzatuz.

Ondoren, hiru ohorezko euskaltzain berriek, nork bere txostena irakurruko dute, eta Euskaltzaindiak diploma bana eskainiko die.

● Emakumearen omenezko egun hau dela eta, Euskaltzaindiak emakume euskaltzainak nahi dituzke Donostian bildu, eta hain zuzen, dei bana bidaliko die M. Dolores Agirre, Begonia Arregi, Pakita Arregi, Julita Berrojalbiz, Milagros Bidegain, Karnele Esnal, Arantza Idiaz-

bal eta Marie Jeanne Minaberry euskaltzain laguntzaileei. Dena den, badirudi egun hau ez dela dozena bat emakumerena izan behar soilik, eta interesgarri litzateke hor nonbait dauden M. Carmen Garmendia, Arantza Urretabizkaia, Miren Jone Azurtza, Amaya Lasa eta beste hainbat eta hainbat ere agertzea, eta beste horrenbeste irakasle titulu ofizialdunak etab.

✿ Euskara irakasle titulutzarako etsaminak Iruñean

Irakurleak badaki jakin, Nafarroako foru probintzian irakaskintza eta hazkuntza arloa bere gain duela herri bakoitzeko Udaletxeak.

Hori dela eta, Iruñeko Udaletxeak eskola maisuak aukeratzeko onartu berri duen araudian euskarak ere bere tokia izango du. Guztiz 24 puntu eman ahal izango dira, hoiak lau euskaraz dakien irakasleari emango zaiolarik, eta frantsesez eta ingelesez dakienari, esate baterako, bi puntu hizkuntza bakoitzeko.

Puntuok ematerakoan, berriz, euskaraz nork dakien eta nork ez, irakasle izateko gauza den ala ez erabakitzeak, Iruñeko Udaletxeak Euskaltzaindiara jo du, Euskal Herriko erakunde ofizial bakarra denez gero.

Hitz gozokak ezezik, erabakiak ere sendo nahi bide dituzte iruñ semeek, eta asmo horretan hain zuzen, irakasle mailako ikastaro bat eratu dute Euskaltzaindiaren laguntza eta ardurapean.

Honako ikastaro hau Iruñean bertan eratuko da, abuztuaren 25etik irailaren 6ra arte, eta etsamina azken egunean izango da, hilaren 6an alegia.

Ikastaro hau Nafarroako irakasleentzat bereziki burutua bada ere, beste edozein probintziatako irakasleek ere parte har dezakete, gero Nafarroako eskoletan arituko diren ala ez, kontutan hartu gabe.

Horrez gainera, baldin baten batek etsaminatu nahi badu aurreko ikastaroan azaldu gabe ere, eskubide osoa izango du. Eta, alderantziz, ikastaroan parte hartzeak ez du inor etsaminetara behartuko.

● Beraz, nolabait esateko, Iruñeko Udaletxeak eta Euskaltzaindiak elkarrekin burutuko duten ikastaro honean, hiru puntu ikusten ditugu:

Bat. Nafarroako irakasleei dagokionez, Euskaltzaindiaren titulu ofiziala beharrezko izango zaie, baldin Udaletxeak bere baremoan eskaintzen dituen lau puntuez jabetuko badira.

Bi. Ikastaro hau moldatzean, Euskaltzaindiaren eragina giputz-bizkai lurraldeetatik ateratzen da, gainerako probintzietan barrena ere hedaturik.

Hiru. Hainbat aprobetxategi eta "kolaboratzaile" inoxtu ugaltzen ari den bolada honetan, Iruñeko Udaletxearen jokaraz merezi du, bai, kontutan hartzea.

✿ Handik eta Hemendik

Gipuzkoan amaitu berri den "Festival de la Nueva Canción" delakoaren saio hoiakoa batetan, horra non tokatu zaien txanda kantari gazte hasi-berri ezezagun bati:

"Yo, como soy gallego, voy a cantar en gallego". Kontxo... izugarri. Lojika hutsa! Hala ere, dantzatokiko entzuleok aho zabalik geratu zaizkio.

● Uda gainean dugu, eta itsas bazterreko herriak, asko zein guti, turismoari begira prestatzen ari dira.

Ez giro eta ez klima onik ez da, eta lehenagoko batetan hotel bateko nagusiak esaten zigunez: "Andaluzian txingorak jotzen duenean Gobernuak diruz laguntzen du. Aurretik alemanak ez badatoz, nork indemnizatu behar digu?"

● Maiatzaren 15eko ANAITASUNA aldizkaria ez da kalera atera.

Ohi denez, "Censura previa" delakora bidali ondoren, hamabost egun eduki dute batere erantzunik gabe.

Azken batez ezetza etorri da, zer arrazoi edota zein artikulu konkrretuagatik izan den adiarazi gabe.

● Ekainaren 1ean Eibarko Astelena pelotalekuan eratu zen jaialdia erdi inguruan amaitu zen.

Bonba bat jarria zela eta telefonoz adiarazi ondoren, zibilak sartu eta bertan ziren bi mila entzuleek atera egin behar izan zuten.

Kalean zenbait agerraldi egin zen gaueko hamabiak inguruan, jende gaztea batipat bizpahiru auto zeharretara jarri, eta "askatasuna" hots eginez.

● Eibarren bertan ere, Armeria Eskolan irakaskuntzari buruzko elkarrizketa bat eratu berri da, erdal eskoletako irakasle eta gurasoen parte hartu dutelarik.

Espainiako hazkuntza eta irakaskuntzaren eskasia aipatu da, badaezpada testu, sistima eta metodoak salatuz.

Elkarrizketa horretan lasalletar batek —nahizta bere buroari harrika— adiarazi duenez, gaur egun Espainiako Estatuaren barrena Europako mailan dagoen eskola mugimendurik bakarra ikastola omen da.

✿ Labor labor

Ikaztegiatiko Jose Antonio Iturbek irabazi du II San Isidro Saria, Mantu berriko txertoa izenburuko lanaz. Bigarren Aita Alustiza frantziskotarra atera da, eta hirugarren, berriz, Aita Xanti Onaindia.

● Amagoia, Aitor eta Esier Loroño anai-arrebek irabazi dute —nork bere mailan— Irunen eratu berri den II Nazioarteko Soinujole Lehiaketa.

● Urdazubiko May Halty deritzan 12 urteko neskatilak, Nafarroako bigarren eskolarteko iguin sariketa irabazi du, Nere herria deitu lan batez.

● Andu Lertxundiren Goiko Kale izan da Bilboko Liburu Azokan euskarazko liburutik saldu.

● "Gordailuk" Euskal Herriko "puzzle" bat argitara eman du. Euskal Herriko mapa bat da, eskualdeka banatua. Ustekabeko arrakasta izan du.

● Iruñeko San Fermin Ikastolak pintura erakusketa bat muntatu berri du, ikastolaren alde diru laguntza bildu asmoz.

Beste zenbaiten artean, Oteiza eta Txillidaren obrak dohan lortu ahal izan ditu. Guztiz laurogei lauki.

Ikastolak gaur egun duen zuloa lau miloi hainako da. Eta datorren ikastaroan 850 ikasle.

● Bilboko Aurrezki Kutxak I R. M. Azkue Literatur Saria sortarazi du, euskarazko narratzaioari atxikia.

Lehen saria eta bakarra, 125.000,— ptakoa izango da, zatitu eta saritzeka utzi ezina.

● Frantziako Estatuaren barrena, euskaldunak % 1 omen dira.

● Sasiolako Abadetegi zaharrari dagokion hauiaz behar lukete debatarrek ere zerbait esan.

Ekainaren 13an erroskilak jateaz gainera, zerbait gehiago egitea interesgarri litzateke.

✿ J. M. Barandiaran saria

Erabakia da LAN KIDE AURREZKIAK sortarazitako J. M. Barandiaran Saria, Euskal Herriko etnologia eta herri jakintzari buruzko lanentzat burutua.

Lehen saria, ehun mila pesetakoa, Donostiako Fermin Leizaolak irabazi egin du, Artzaingoa Euskal Herrian gaur egun izeneko lan batez.

Horrez gainera, 20.000,— ptako akzesit bat eskaini zaio Jose M. Satrustegiri, bere Seksu Heziketa Zaharra eta Haingintza deritzan lana dela eta.

Bigarren sari hau ez zen hasera batean sortu, lehen sari bakar bakarra baizik. Hala ere, mahaioek horren on iritzi diote eze, LAN KIDE AURREZKIAK kontutan hartu nahi izan du.

Indarrean zegoen garaiko argazkia

✿ Gabriel Aresti hil da

Aste hondarrean, horra azken berria: Gabriel Aresti hil da. Ustekabean ezik, gera ezinezko abiada larrian, Gabriel Aresti hil egin da, hainbat urtetako gaixaldiaren ondorioz. Bilboko Basurto ospitalean operatu berria zen —"Portocaba" bat egin zioten— eta medikuek ziotenez oso aurreraturik zuten bere gaitza.

Notizia hedatua zen zenbait egun lehenago: Gabriel hilzorian da, ba doakigu. Eta joan zaigu, bai, baina ez gara orain haren "curriculum" a egiten hasiko. Bere obra eta eragina hor dago, hogeitaz urte eskasean egindako obra baliagarria, hain zuzen.

Ni neu ZERUKO ARGIA honetan esana naiz, Aresti "jenio" bat zela, bai eta "l'enfant terrible" delako bat ere. Bi zentzu hoiak tirabiran bizi zen Aresti, bere jenialidade apartak eta lapraztada sonatuak barru.

Agure zahar bati entzun nion behin, haurrak eta nagusiak berdina garelako, baita berdin pentsatzen dugula ere. Diferentzia batez, hala ere, haurrek pentsatzen duten guztia esaten dutela, eta nagusiak, ordea, isiltzen ikasi dutela. Arestik ez zuen, nonbait, nagusien faltsukeria hori erabatu ikasi.

Dakidanez, Gabriel Arestik idazlanen bat utzi bide du, ohi zuenez eskuz idatzirik gainera. Euskaldungoari buruzko iritzi batzuk omen dira, bere heriotzarekin batera berbiotzen diren iritziak, hain zuzen.

Kolore batez zein bestez, Gabriel Arestik ideiak zituen. Euskal Herrian, beste edozein gauzaren artean, falta zaila alegia.

AMATIÑO

BAT BITAN BANATZEN DELAKO..

Entzun edo ikasi ohi dugu, delako heziketak halako gizonak sortzen dituela. Heziketa desberdinak gizon desberdinak kaleratzen dituela alegia. Baina ez dut uste arazoa heziketa anitzen izatean dagoenik, heziketa bakoitzaren sortzeorain baizik. Horregatik, heziketa mota batek, egoera edo gizarte bat salatzen digu. Gizarte baten lekuko gertatzen zaigu. Ene iritziz, arazoaren funtsa hemen datza bereziki.

“Sistema ekonomiko batek, ekonomia bat, produkto batzuk sortzen dituen bezala, mentalitate bat, pentsamolde bat edo kontzientzi maila bat ere sortzen du”. Abiaturu honek (eta hau edonork uler dezake) zera agertzen garamatza zuzenki: heziketa neutralik ez dela. Hots, delako neutralitate eta honekin, heziketa zeharo manejarri bilakatzen da, eta hara nola, kokaturik arkitzen den egoeran, politikaren menpeko eta politika konkretu honen euskarri azaltzen den. Hori dela eta, halako dialektikaren printzipioz, heziketa politika menpekotasunean eror ez dadin, politika egitera heldu behar du.

Dialektika mota honen adibide ulerkorrenetako bat Maoren Txina izan liteke, 1966-1969go egoeran batipat: “Alderdiaren aparmenaren kontra bulzatzen du Mao-k Txinako herria. Politikazko eta administraziozko antolamenduetako % 80 aldatzen da, lanera bidaliaz. Burokrazia arindu egiten da. Burulanetik eskulanetara joanetorri etengabea sortuko da. Hitz batean, gizarteko harreman berriak kreatu nahi dira. Eta batez ere hontan gizonak lanarekin (erresponsable eta kreatzaile izanez), agintarekin (behetik gorakoa eta taldeko mogimendua auspiztuz) eta kulturarekin (burulana eta eskulana konbinatuz) dituen harremanak. (J. M. T., Iraultzaz).

Baina ekintza askatzaile honen fruitua ez zen zerutik dohai bezala jexi, egunoroko praxian goritu baizik. Maok erabili zituen lorbideak, gutxi gora behera, hauek izanen, lirateke:

Lehen urratsa azterketan bila behar dugu (iraultza ororen baldintza nagusia azterketa bait da). Mao gauza batez ohartu zen: zeuden heziketa ereduak mendebalekoek zuzendurik edo gidaturik arkitzen ziren. N. Kairov pedagogoa soviatarren hildoli jarraituaz bereziki. Arrotzak ziren beraz pizten ziren argiak, eta hauek, ez ziren Maoren jokuan sartzen: “Txina-ko kulturak, bere era nazionala eduki behar du”. Honez gainera, finkaturik zeuden heziketa mota guztiak? teknikaziaruntz abiatuak zeudela ikus zitekeen; gizarte mailen borroka ukatzen zutela eta ikasleen eta langileen separakuntza- ren kide nabari zirela ere bai. Hitz batetan: heziketa oro politika neutral bati loturik zeuden (zen).

Mendebaleko haize menperatzaile hauek uxatzeko, Maok honelako egitaraua antolatzen du herriarentzat:

—Lehenik, eta plataforma bat bezala, gizon guztiek ikasle izatera baldintzen ditu. Ikasteko, adina ez da gaitz.

—Ikaskizun guztiak beraren (Maoren) politika pentsamenduz oinarritzen ditu. “Liburu Gorria” egunoroko irakurgai pentsakorra datza. Ez da informaziozko liburua ordea, ekintza-dinamiko batetara daraman liburua baizik.

—Filosofia herriraten du. Maisuaren ideia garrantzitsuenak herriak bereganatzen ditu: fenomeno orok bi alderdi desberdin ditu (bat bitan banatzen da); praxis gabarik ez dadukagu deus ezagutzerik; herriak du beti egia e.a.

Maoren heziketa mota honek, Mendebalekoen aurka zera lortzen du hain zuzen: elitista den heziketaren ordez, herri edo masa heziketa (haurrak, 100 miloi pasatsu, ikastolatan dira; ikastolen malguago bat (ikastolaren ahalmenak handiagoak dira honela); maisuak ez dira neutralak, proletar kontzientziak jabetuak baizik; ez dadukagu sistemarik heziketa gaindituaz, komunitate bat heziketaren zerbitzu baizik.

Txinako herriak desmendealtze horren bitartez eta Maoren “bat bitan banatzen da” delako filosofiko proposamenaren arabera kultur iraultza lortu zuen. Eta bat, bitan banatzen delako diot: edozein heziketa edo kultura zantzuak ahal du edo ahal izanen behar luke (baldintzak aztertutik). beste subkultura bat sortzeko, anarkia sortzaile bat agertuaz. Zentzu honetan dio E. Ruiz Garciak Barcelonako Planeta etxean argitara zuen (1972) liburu batean: “...cada sociedad desarrollada evidencia en sí misma, en su circuito interno, la presencia de grupos sociales explotados y sometidos que carecen de personalidad reconocida y que se movilizan hacia la autoconciencia de clase o grupo —etapa previa a la autodeterminación— aunque sin disponer todavía de interlocutores válidos ante la clase dominante”. Beste baten dioten bezala, “askatasun nazionalerako burrukan, lehena, kultural erresistencia da”.

Baina ura hibaitik ez dadin jalgi, gaurkoz, lerro hauei bukaera ematen diet.

IÑAKI PORTILLA

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIAK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiña: 41 20 65

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Jenari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gafiera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

Kapitalismoa eta Sobietiko-era

Krisis-aldia, krisisa estrukturala denean, desegokiera eta birregokiera aldia da, hots, kapital-metaketa- ren eredu batetik beste eredu batetara iragaita. Kapitalismoa erortzera doala esateak, ez du esan nahi, berez, bere barne kontradi- zioen eraginez, hondatzera eta behin betiko galtzera heldu behar duenik. Molde honetara pentsatzea, dio AMIN-ek, ekonomizismo positibista- ren hertsiduratan erortzea litzate- ke.

Baditu kapitalismoak, bere kapi- talgintza edo kapital-metaketa- ren eredu eraberri dezateken industria guziz berriak. atomo eta eguzki-ener- gia, izartegia, genetika eta hazkurri sintetikoen produzioa, itxas-zolaren emariez baliatzea...

Industria berri hauek ondorio eta aldakuntza sakonak erakarriko di- tuzte produzio erlaziotara, Estadua- ren eginkizunetara, nazioarteko lan- banakuntzara. Enpresaren araudia eta lantegien arteko lehia eta kon- pendentzia goitik behera aldatuko di- ra. Gaurregungo industriaren abar nagusietan, anitznaziotako konpainak edo enpresak dira buru, nagusi eta agintari. Anitznaziotakoek, haatik, industria abar berri horiek goberna- tzerik ez dute izango, AMIN-en us- tez. Anitznaziotakoek ordez eta anitznaziotakoek lekuan. Estadua be- ra ezarriko omen da. Kapitalismoak, kapitalismoaren forma berriak eta heldu den haroak, inoiz historian izan ez duen neurriko zentraliza- zioa eta abstrazioa bereganatuko du, industria berrien eraginaz. Anitzna- ziotakoek eta Estaduen arteko bor- rrokan, beraz, Estadua aterako da garaile, AMIN-en ustetan. Proposa- men hau, molde honetan ematen dut, izan ere, AMIN-en hipotesia propioa da iritzi hori, eta, ene abur- uz, puntu txit garrantzitsua, kontu handiz azterteaz mereziko lukeena.

Kaurregun, egungo kapitalismoa- ren forman, soberakina burgesiak bereganatzen du, itxuraz merkatua- ren bitartez eta kapitalen arteko le- hiaketaren bidez. Kapitalismoa heldu den forma berrian, soberakinaren kendubidea ez da, itxuraz beraz ere, ideologiazko bidea izango da.

Arazo hau garrantzi handikoa da. Kapitalismoak, oraino, soberakina- ren kenduketa ez du, itxuraz, bortxaz egin, aldiz, merkatuko «legeen» bi- dez bereganatu du burgesiak sobe- rakinaren zatirik handiena. Baldin Estaduak, monopolioak eta anitz- naziotakoak menperatzen baditu, eta kapitalgintza eta kapital-metaketa gehiena bere eskuetan hartzen, or- duan, soberakina kentzeko bideak ez dira gordeak eta izkutukoak izan- en; aldiz, agerikoak eta guziz gar- denak izango dira. Klase-Estadu na- gusia, soberakina kentzeko eta be- reganatzeko, ez da merkatuaz baliat- uko; horretarako, legeak eta agin- duak emango ditu. Beraz, gaurre- gun burgesia merkatuko legeetan oinarritzen den gisa, bihar klase- Estadu nagusia, filosofian oinarrit- uko da soberakinaren bereganatze- ko. Gaurregun, ekonomia-maila (ins- tance economique) da, oraino, na- gusi; bihar, ideologia maila (ins- tance ideologique) nagusituko da. Marcusek sakonki aztertu du ideolo- giaren egiteko sagaratu hau.

«1894»-an gorpuztuko omen da hau guzia, hots, industria berrien sorrera, kapitalgintzaren era berria, klase-Estaduaren nagusigoa. «1984» ez da kronologiako urte jakina. «18984» sinboloa da, hain zuzen, ekonomiazko bidea izanen, baizik G. ORWELL-en liburu ezagunetik hartua. Orwell-en mundua, ordena bete-betekoa eta, bide batez, guziz

OLZINGATZ

izugarria den gisa, berdin, kapitalis- moaren forma berria eta haro berria ere «arrazoi» abstraktoaren imajina- ber-bera izango omen da. Hau omen da, Kapitalismoak dakarren aldi be- rria, alegia, kapitalaren zentraliza- zioa eta Klase-Estaduaren nagusi- goa.

Eta AMIN-ek, azterketaren alde hau burutzeko, hamaika larritu eta harrituko duen proposamen hau es- kaintzen digu: «1984»-an, kapitala- ren zentralizazioarekin batera, pro- duzio-era sobietikora hurbilduko ga- ra».

G. ANSOLA

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

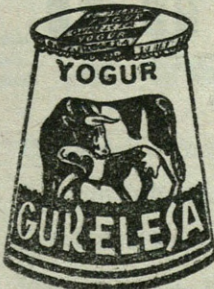
Donosti-Currerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI
SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

UDAKO Ilgarren

EUSKAL UNIBERTSITATEA

Donibane Lohitzunen izan da orain arte. Aurten Uztaritzen egingo da Abuztuaren 19tik 29ra arte. Uztaritzetik Senpereko bidean den LANDAGOYEN etxean, hain zuzen ere.

Hiru urte da Udako Euskal Unibertsitatea sortu zelarik. Ari da bere fruituak ematen.

Orain arte IKAS taldea zen antolatzaile bakarra. Aurten kultur taldeetako ordezkariak osatzen dute batzordea: Euskal Kultur Mintegia, E.K.T., Elhuyar, Jakin, Ikas, Euskaltzaindia dira tarteko.

Hona aurtengorako egitaraua.

HIZKUNTZALARITZA SAILA:

A. Eguzkitza eta M. Murgiarre.
a) Mintegi Orokorren gaia: hiztegi tekniko bat prestatu. Lan horren oinarri bi liburu daitezke:

—1. «Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage» (Todorov eta Ducrot, Seuil).

—2. «Eléments de linguistique générale». (Martinet).

b) *Elkarrizketak*: edozeinek (ikasleek zein irakasleek) egin lanak presentatu eta eztabaidatu. Horrela hamar hamabi bat tesina aipa ditzakegu.

c) *Mintzaldia*: unibertsitateko irakasleek egin ikerketak aipatzeko. Hala nola L. Mitxelena, A. Irigoyen, J. Haritxchelhar...

PEDAGOGIA SAILA:

J. A. Ozanik: Ikastolen artezketa
a) *Lehen*: ikuspegi historiko bat, ahal den objetiboena eginda (ideologiaz, soziologiaz, zabalkundea, jokabideak, ritmoa...).

b) *Oraina*: Ikastolaren deskribapena (izan daiteke azterketa soziologiko bat, tipologia bat sortuaz).

1. Ikastolak bakarka: ikasleak, etxagintza, irakasleak, gurasoak, erakundeak (gurasoenak, irakasleak, elkarren artekoak), textuak, materiala, editorialak, legalizazioak, finantziabideak, pedagogia, ideologia.

2. Ikastolak orok: Ikastolen gaineko erakundeak (Federazio, Gordin, Loliolako taldeak, Nafarroako Diputazioa, Eliza, Seaska); Ikastaldiak (barrukoak eta kanpokoak); Ikastolari begira dauden erdal eta euskal editorialak; zerbitzu teknikoak; hizlariak; aldizkariak; beste erakunde batzuk (Euskaltzaindia) ikastolari begira.

c) *Geroa*: Ikastola eta finantziabideen baldintzapenak (klasismoa?); euskal kultura (egitaraua, zabalkundea, bilinguismoa); propaganda-mentalizatzena.

OHARPEN: Holako programa bat aztertzeko behar litzatekeen jendea: soziologo, historiagile, ekonomilari, legegizon, pedagogo, psikologo.

EKONOMIA:

R. Kanblong, J. M. Elizmendi
Gipuzkoako industriaz (Siadeco-ko Gorostidirekin).
Hiztegi teknikoak: Jakin-ek jadanik hasia du eta ikasleekin aurreratzu egin daiteke.

Siadeco 3 ikasleek antolatzen dituzten 3 gai:

1) Ekonomi estruktural.
2) Historia ekonomikoa (19garren mendean).
3) Kapitalari buruz.

Beste lan bat izan daiteke ere Lopez Adamen azterketa batez: kapitalaren formatzea Euskal Herrian.

ZIENTZIA:

C. HARLOUCHET

A1) Fisika eta kimika: J.M. Etxebarria, J. Iturbe, EKT.
Natur zientziak (geologia, biologia): Arantzadi taldea.
Matematika: J.M. Goni eta J.M. Larrazabal: N-multzo edo zenbaki arruntren multzo barnean ikertuak izanen dira: Kontaketa, ordena, berdintza, egiketak multiple eta zatitzaileak, eta multzoaren egitura. Multzoen teoria zabal bat.

Ohar: Horiek dira lehen mailako ikasaldi batzuk. Ikasaldi horien helburua da ikasleek ikas eta erabil dezaten Euskaltzaindiak agertu hitz zerrenda, denek berdin, egun guzietako bizian agertzen diren fisika, kimika, matematika eta natur zientzietako gaiez mintzatzen.

A2) Bigarren mailako programa finkatua izanen da berantago.

B) Zientzi sailak beste sailak eskatzen dizkien gauzak: gai hauek nahi genituzke lehen mailan kausitu: 1. euskara (aditza); 2. geografia (geo. fisikoaren hiztegia, euskal geografia, geo. ekonomikoa); 3. historia (euskal historia); 4. erakunde politikoak: bozketak, parlamentuak, alderdiak, sindikatuak, eta abar...

MEDIKUNTZA:

Mertxe Petralande

—Hiztegi teknikoak.

—Patologia Euskal Herrian, herriko medizina, herrietako medizina.

—Medikuntza estruktural.

GIZARTE ZIENTZIAK:

J. Apalategi eta A. Artamendi

—Zubiri-azterketa bat.

—Karlismen aurreko klaseen egoera.

—Gipuzkoako herri bateko azterketa momentu historiko bat.

—Aita Larrazabalen politikoa azterketa (18garren gizaldiko bukaera).

—e.a.

OHAR: sail honetan sartuko da antropologia ere J. Agirreazkuenaga eta J. M. Apalategirekin; gaiak zehaztu gabe daude oraino.

Edorta Kortadik lan bat egingen du euskal margolari eta eskultoreei buruz.

BESTE SAILAK: beste sail batzutan izanen dira U.E.U.-an, baina programaketarik ez da eginik: hala nola: psikologia, soziologia, edergintza, antzerkia.

Bestalde, joan den urtean bezala, arratsetan izanen dira jaialdi eta gai deskantsagarri batzuk.

EUSKARA BATUA: Egunero euskara batuari buruz kurtso bat izanen da.

ERAKUSKETA: Euskal eskultore eta margolarien erakusketa bat antolatua izanen da.

ANTZERKI: Bat edo bi antzerki emanen dira hala nola «Xuri Gorriak eta...» (D. Landart).

Euskal Terriko Ikasleak

Denak Uztaritzetat

U.E.U.-rat

Diru problemarik baldin badazue Diru laguntza eska Ikas taldeari. U.E.U.-n eratzaila:

IKAS taldea
15, rue Port Neuf
64100 BAYONNE
Tél. 25.64.26

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Begietarako kristal bigun eta irmoak
Betaurreko galgatuak
Eguzkitarako betaurrekoak
Prismatikoak
Eztaietarako eta egun haundietarako argazkiak
Margozko argazkiak
Argazki zaleentzat
Fotokopiak
Kale Nagusian, 12

TOLOSAN

LIBURUAK

INTRODUCCION A LA HISTORIA SOCIAL Y ECONOMICA DEL PUEBLO VASCO

Duela hilabete batzuk argitaratutako liburu hau, benetan gogoz eta egarri irakurri dugun liburua da. Eta liburu batez hitzegiterakoan esan daitekeen gauzarik hobereenetakoa, irakurgarria dela aitortzea da.

Julio Caro Barojak, aspaldiko urte hauetan, euskal gaiez lan mardul eta bikainik eskaintzera ohiturik gauza. Berak egin ohi dituen azterketak, berak dakien sakontasunaz, badute mamirik, egarria ase nahi duenak badaki ze iturritara jo. Eta Caro Barojaren lanak gazteriari on haundirik egin diola, laguntza baliosorik eskaini diola, ezin uka.

Halaz ere, liburu hau esku artean hartzerakoan, halako desegokitasun bat aurkitzen diodala aitortu behar dut. Desegokitasuna liburuaren izenburuaren aldetik, alde batetik, eta barnean erabiltzen duen gaiarekin konparatuz, bestetik.

Izenburuak dioen bezala, ez du erabateko historia izan nahi, ez da hori egilearen asmoa. Sarrera gisa eta laguntza gisa, historia ikasi nahi duenari eskaintzen dion emaitza baino ez duzu.

Eta lan guzti hori irakurtzerakoan, bide ugari zabaltzen du Caro Barojak. Tesina lanak nondik nora burutu ez dakienarentzat, bertan leiho ugari zabaltzen digu liburuaren egileak. Izan ere hain gauda txiro eta arrote gai honetan! Hauxe baita liburuan zehar lehenik ikus daitekeen gauza: egiteko dagoen lana, beharrezkotzat jotzen diren azterketak aipatzen bait dizkigu Caro Barojak. Bada, beraz, nondik ibili, bada zer eginik.

Baina desegokitasunaz mintzatzerakoan, beste gauzarik ere banuen go-goan. Euskalerriaren historiari sarrera gisako lanaz ari da liburuaren izenburuan, eta liburuan zehar ipar aldeko historiaren eta arazoaren berri gutxi ematen du. Hego aldeari atxikirik batez ere burutu duen lana da. Eta alderdi horretatik nahiko motz azaltzen da liburu hau.

Herri bizitzak eta lurraldearenak elkarrekin izan dezaketen zer ikusia aipatzen digu hasieran, erdi haroa arteko laburpen baliagarri bat eginaz. Urbanismoaz, hirigintzaz, hots, Euskalerriaren zehar hiri nagusiak sortzen direnekoaz ari denean, bertako historia, gurea, Europaren mendebalaren historiarekin elkarturik aztertu behar dela aitortuko digu. Baita gai honetan Santiagoko erromesek izan duten eragina ere.

Liburuan gehientsu gustatu zaidan alderdietako bat, denboraren konzeptoa izan da. Kronologiatik askaturik, guztiok gogoan dugun denboraren konzeptuari ihes eginaz, denbora bitalaren konzeptoa, pertsonaren eta herri baten bizitzaren ritmoari eusten dio Caro Barojak. Eta gai honi eutsiaz honela esango digu 36 garren orrialdean: «hay que estudiar las cosas con su tiempo y en su tiempo, y no en un tiempo abstracto y por lo que significan después en otros tiempos y en otros conceptos».

Erdi haroaz jabetzeko, historia politikoaz askaturik, klaseen errealdidera jo behar dela dio, klase hauek nola jokatu zuten, zein interesekin eta abar ikusiaz foruen arazoa ere argi daitekeela dio autoreak. Eta, horrela, zenbait adierazpen egiten du, aztergai bikainik eskainiaz.

Halaz ere, azken mende hauetako historia, jakingarriagoa azaltzen zaigu. Ekonomi bizitzaren sektore desberdinek izan duten eragina eta garrantzia, bakoitzak emandako pausoak eta abar adierazten dizkigu.

Baina industriari dagokionez, ez dugu XIX eta XX mendeak argi diezagukeen izpi haundirik ikusten. Lehengo burdinolatetik izan diren aldaketak jasotzeaz gain, hemeretzigarren mendean izan diren pauso haundiak gehiago markatu behar zituela uste dut. Izan ere, gure egungo historia lehengo une garrantzitsu batzutan erabaki da batez ere. Eta horren perspektiba gorde behar dugu egungo herrigintzaren arazoa planteatzerakoan. Historian zehar konstante batzuk, historiaren geroa agindu duten une dominante batzuk bada, eta horietara jo beharko dugu geure historiari jabetzeko. Erdal jokabidearekin, hots, herriaren egiazko historiaren aurkako jokabidea erakutsi dutenek, gai hauei hobeki heldu diote. Euskaldunon «igualitarismoaz» diharduenak, adibidez, egungo egoerari egokituz nolako ondorioak jaso daitezkeen, badaki.

Ez dugu historigintza ideologia baten zerbitzutan jarri behar, ez dugu historia ideologia soil baten arabera interpretatu behar. Gauzak dauden bezala, diren eta azaltzen zaizkigun arabera jaso behar dira. Baina egungo historia egiten ari garenok, herrigintzaren arazoari dagokionez, ezin gintezke neutralak izan.

Azkenik, zer esango dugu (Zoritzarrez, histori mailan ikastolei baliagarriak izango zaizkien lanik ez dugula egiten? Zergatik horrelako lanak ez laburtu, euskeratu eta haurrei ez eskaini?

M. U.

JOSE ZINKUNEGIBEN

OPTIKA DONOSTIA

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Getaria, 10 - Urrutizkifia: 41 77 51 - Etxekoa: 42 27 00 - DONOSTIA

IPAR EUSKAL HERRIKO BERRIAK

ITSAS-ALDEKO AUTOBUSEK OPOR EGIN DUTE

Hil honen 2tik hasi eta, itsas-aldeko autobusak opor egin dute Baionan. Zergatik, ordea?

Egun, langileek, opor egiten dutenean (eta bazterretan anitz langile da opor egin duenik askatasunean bezala bortxapean), bistan da zergatik. Lan ordainketa tipiagatik, lan kondizio txarragatik, eta abar. Hauk dira "bistan" dauden arrazoin zenbait! Eta beste batzuetan, langile batzuk lantegitik bidali dituelako nagusiak, langileek herri arazo berezi batzuei muturra erakutsi dietelako herritar kideekin, eta abar.

Bainan, egia, "bistan" eta ez "bistan" dauden arrazoin guzti hoiek sustrai bereko adarrak dira, nahiz eta "zuzendariak" bestela pentsa edo, gutienez, aditza eman beren hitzaldi eta jokabideetan.

Baionako oporra egin dutenek bi gauza eskatzen dituzte. Bat, gehiago irabaztea (izan ere egunerokoa eta asterokoa edo hilerokoa ordaintzeko behar hainik ez dute. Bestalde, mementuko lelo unibersala dela hori, denok dakigu!). Bi, lana egiteko kondizioen hobetzea.

Arrazoin larriak, biak ere! Bainan arrazoin izatea ez da aski, nagusia bera ere arrazoin hoiene alde behar du izan edo arrazoin bidera ekarri beharko da, baldin eta eskatutakoa ematen bada. Haatik, ordea, inork ez beza uste izan langileek (eta guk ere) gauzak bide onetik, edo onenetik eramaterik nahi ez dutenik. Hau esan beharrik ez legoke, eta halere esan egin behar zeren oporrak direla eta, edo bestelako zenbati burruka dela amaika aldiz entzun ohi dugu lelo kaxkar eta madarikatu hau: lehengo gauza pakea da, eta pakea maite ez dutenentzat, kito! (ala gainetik egur gehiago?).

ORTZAITZ-KO ALKATEA PREFEKTARI MINTZA ZAIO HERRIEN USTUTZEAZ!

Aurtengo urtarrilaren 26ko Zeruko Argian (621 zenbakia) "Demografiaren zenbait Xifra" izeneko berria ematen genuen sail honen barnean. Urtarrilaren bederatziko Herria astekariak, Ipar Euskal Herriko bi herritako demografiari buruzko zenbait xifra ematen zuen:

"Lapurdikoa Ixasun hona zein diren demografiako xifrak:

Zer	1973	1974
Sortzeak	20	19
Ezkontzeak	10	9
Heriotzak	19	21

Baxenabarreko Behauzen zer ikus daiteke? Gauzak Ixasun bezalatsu dira:

Zer	1974
SORTzeak	4
Hiltzeak	5

Beraz (orduan idazten genuen), xifra hauk lehendik dakigunaren froga besterik ez dira, hots, Ipar Euskal Herrian (eta batipat Zuberoan eta Baxenabarren) demografiaren ezaugarri berezietariko bat gazte guttiko (ia denek kanpora joaten direlako) eta zahar eta haurrekiko izatea dela."

Gaur, berriz, beste xifra batzuk eman behar ditugu. Are gehiago! Oraingo aldian, xifrak Ortzaitz-ko alkate jaunak berak ezagutarazi dizkigu. Nola? Prefekta edo gobernadoreari gutun bat bidali dio. Zer esanaz? Bada Ortzaitz, Baigorri eta eskualde hortako herriak lustutzen ari direla. (Eskualde delako hori Baxenabarren dago). Hain zuzen, dio prefekta Ortzaitzko alkate jaunak, 1972tik hasi eta gaur arte eskualde hortako jendetza % 25ean jaxi da. Bitartean, zer pasa da bada? Ezer ez "belarri luze eta begi handientzat"! Pasa dena zera da: lantegiak ez direla ugaltzen; lehengoak ez direla ez hobetzen eta ez handiagotzen; eta gazteek zerbait ikaso eta egungo bizimoduaren barnean sartuko badira heuren jaioteritik hanka egin behar, sarritan gehiago berriz ez itzultzeko bertara. Hori da pasatzen dena.

Nork kulp? Ortzaitz-ko alkateak, behintzat, errua eta damua agertu du. Errua, zeren prefekta idatzi diolako. Eta damua, zeren prefekta eskari batsuk luzatu dizkiolako. Zein eskari? Bat, langabeziari lagundu oraingo Estatuaren primak gehiagotuz, hots, % 15en ordez % 25 eta 30 eskainiaz. Bi, herrietako infra-estrukturak hobetu berriak sortuz: urrutiskinak, bideak, ikastetxeak, eta abar.

Baina, non dira beste eskualde hortako alkate jaunak? Horietako batzuk asko egin dezakete herri hauen eta ipar aldeko herri pobre eta zapaldu hauen alde. Giscard lehendakariak berak ere Frantziako Estatuaren sozietate berri bat egin nahi duela anitz alditan deklaratu du. Ipar aldeko zuzendariak zer eskatu diote lehendakariari? Ezerez? Demokrazi horren zai zeudenentzat garai heldu da. Zeren zai, ordea?

Bail, zeren zai Ipar Euskal Herria? Frantziako edo mongoko gizon ospatsu batek esan zuen honako hau: Herriak zer merezi, halakoxe zuzendariak ohi dituela.

ASSEDIC IPAR EUSKAL HERRIKO LANGABEZIAZ MINTZO DA

ASSEDIC erakundeak, martxoan zehar, ipar aldeko ekonomiaz xifra jakinagari batzuk eman zituen. Xifra hauk benetan dira jakinagariak, bainan tristagarriak are gehiago! Egia da, ipar aldean ezezik, mundu guztiko leku askoren kontua pare-parekoa, batzutan hobeago eta beste batzuetan okerrago dela. Halere, gure gurea denez gero etxekoaz lehen eta kanpokoaz ere bai arduratu behar dugu. Eta gauza bera egin behar lukete munduko era guztietako herri zapaldu guztiek. Adibide legez, ez al da nahikoa Vietnango herrian Ameriketako Administrazio famatu hoiek egin dutena, herri zapalduok biziko bagara (libro, noski!) heldu behar geniokeen bidearen balioak konbentzitzeko?

ASSEDIC-ek emandako xifra batzuk hona hemen:

- 1.—Alokater jendearen langabezia:
74eko martxoaren lehen 2.636 lagun
75eko martxoaren lehen 3.577 lagun
Beraz, % zenbat gehiago? 35,64 lagun
- 2.—Lan eskea, berriz, nola dago?:
74eko martxoaren lehen, 75eko martxoaren lehen % 16-34 gehiagotu da.
- 3.—Urtarrilaren 1-negotik hasi eta, honako lantegi hauk, Sangile jendea gutxiagotu dute(NIVADOUR (30), DAYDE (31), POTELE BIARRITZ (15), FOURNEAU MEUBLES DE BIARRITZ (32), RIEUBLANC (35).

URZOLA

TEXTU BERRIAK EUSKARAZ IRAILERAKO

Gipuzkoako Ikastolen FEDE-RAZIOAK bere gain du euskal textugintzaz iaz hartu zuen egitekoea.

Denbora faltaz geratu ziren oaz asmo hoiek bete gabe. Aurtent beteko du egiteko hori. LAN KIDE AURREZKIAREN diru laguntza ere badu horretarako.

Datorren irailerako prest egongo dira liburu hauek. Jakinaren gainean zarete, beraz, ikastola guztiok.

15en bat itzultzaile eta textugilek hartu dute parte. Liburu hoiek badute Euskaltzaindiaren oniritzia. Dagoeneko inprimategian dira batzuk.

Euskal texturik ez duten bitartean euskaraz motz antzean ibiliko dira ikastoletako haurrak. Gai guztiak euskaraz ikasten eta hausnartzen ez dituzten bitartean erdarara joko dute gure haurrek. Textuak erdara hutsen badiara erdal burua izango dute.

Hona hemen, bada datorren irailerako Federazioak eskaintzen duen euskal textuen zerrenda. Liburu hoiek erabiliko dituzten ikastolen berri jakin nahi luke Federazioak. Izena garaz ematea komeni da. Erdal editorialei hitza-ematerik ere ez da komeni.

IRAILERAKO EUSKARAZ- KO TEXTUAK

Lehen kursorako:

«Saioka 1» Ikerrek argitaratua. (Globalizatua).

Bigarren kursorako:

«Saioka 2» Ikerrek argitaratua. (Globalizatua).

Casals-en «Matematika 2»: itzulpena.

Hirugarren kursorako:

«Saioka 3» Ikerrek argitaratua. (Globalizatua).

Casals-en «Matematika 3»: itzulpena.

Laugarren kursorako:

Santillanaren itzulpenak: «Experiencia».

Gidaliburua eta bi fitxaliburu: Izadi jakintza eta Gizarte jakintza.

Casals-en «Matematika 4»: itzulpena.

Bosgarren kursorako:

Santillanaren itzulpenak: «Experiencia».

Gidaliburua eta bi fitxaliburu: Izadi jakintza eta Gizarte jakintza.

Casals-en «Matematika 5»: itzulpena.

Seigarren kursorako:

Anaya-ren itzulpenak: Izadi jakintza fitxaliburua.

Zazpigarren kursorako:

Anaya-ren itzulpenak: Izadi jakintza, gidaliburua eta fitxaliburua.

Ikastola Elkartek

BIOLOGIAN LIZENTZIATUA DEN IRAKASLEA BEHAR DA
DONOSTIAKO SANTO TOMAS EUSKAL LIZEOAN
DATORREN IKASTARORAKO.

DEI EZAZU ZENBAKI HONETARA: 216915

IRATXEKO EUSKAL UDALEKUAN

HIRU TXANDA IZANGO DIRA AURTEN

UZTAILAREN 4etik Abuztuaren 16ra arte.

ENFERMERA BAT BEHAR DA

Dei ezazu zenbaki honetara: 215102

Ezkongai

Euskalduna bazara

Edozein adinetakoa

Euskaldun batekin ezkondu nahi baduzu

Idatz zaiguzu: EZTAL Apartado 897. DONOSTIA

Euskaltzaindiko Batzarrea

Euskaltzaindiak joan den maiatzaren 30ean bere hileroko batzarrean egin du Gipuzkoako Diputazioaren jauregia.

Hona hemen batzarrean tratatutako gauzen muina:

Euskeraren egoera aztertzeke tratatu bat egin eta izenepu da Euskaltzaindia, Lankide Aurrezkia eta Siadeco-ren artean. Azterketa hau Aurrezki Kutxa horren laguntzaz eta Euskaltzaindia gidari dela, eginen da.

Euskaltzaindiaren Ordezkaritza Iruinean abian has dadin, eskea eginen zaio Nafarroako «Principe de Viana» elkarteari.

Iruineko Udalak E.G.B.ko irakasleentzat eskatu duen euskal ikastaroa, Iruinean egingo da abuztuaren 25ean hasi eta irailaren 6ra arte; azken egun horretan, goizean, etsaminak egiten direlarik.

Halaber, hartako jarririk den Epai-mahainak Arrasateko Politeknik Eskolan egindako azken etsamenen ondorioak jakin arazi zituen.

Euskaltzaindiak bere poza agertzen du Ministro-Kontseiluak berriki hartu duen erabakiagatik. Hau da, euskera, katalana, eta gailegoa eskolan sar araztearen aldeko agiriagatik. Agiri hau lehen urrats ondoiotu bat izan daitekeela uste du, gainera, batez ere geroari buruz. Agirian luze-laburra xehekiago neurtzeko, testua bera agertzen denean ikusi beharko da, ordea.

Bilboko Udalak 200.000 pezetako diru laguntza Euskaltzaindiari ematea erabaki du. Hori dela eta, batzarkideek beren esker ona agertzen dute. Emaiza hunekin Bilboko udala beste batasun ofizialen errenkan jartzen da, ohitura zahar bat berrituz.

A. Arrue euskaltzain jaunak Gipuzkoako Diputazioaren «Junta de Cooperación Cultural»-aren batzarreko xehetasun jakinagariak ekarri zituen.

Emakumearen Nazio arteko Urtea dela eta, Euskaltzaindiak hiru emakume euskaltzale-idazle, ohorezko mailako euskaltzain izendatzen ditu. Hona hemen beraien izenak: Julene Azpeitia, zumaiarra eta gaur Bilbon bizi dena; Tene Muxika, Debakoa; eta Madeleine Jauregiberry, Zuberoako Zibozen jaioa. Ekainaren 27an emango zaie hartako diploma. Egun horretan batzar berezi bat eginen da euskal alorrean gailurtu diren emakumeen ohoretan.

Zortzi urte arteko ikastola hiztegiaren zerrenda bat (18.a) eta beste baten (19.aren) erdia aztertu eta onartu ziren.

Era berean Etxegintzako batzordeak egindako bileraren berri eman zen.

P. Lafitte, L. Villasante eta A. Zatarain jaunak txosten bana irakurri zuten hunako gai hauetaz: «Oskodun baten izenaz», «Sinetsi aditzaren erabilkera batzuk aztertuz» eta «tasun eta -kerla atzizkiak». Txosten bakoitzaren ondoan elkar hizketa bizia piztu zen ukitutako puntuei buruz.

(Euskaltzaindiaren Prentsa Bulegoko Agiria).

ARTEA

Rikardo Ugarte de Zubiarrain

Gure egoera irakurtzeko zenbait mintzaira erabili ohi duen artista

Rikardo Ugarte de Zubiarrain, 1942ko Abuztuaren 6an, Pasai San Pedron jaio zen. Elkarre-
kiko erakuste askotan hartu izan du parte, bai erakusketa nazionaletan bai atzerrikoetan. Gure
artean Donostian, Zarautzen eta Ordizian erakutsi izan ditu bere obrak. Madrid, Villafames (Ali-
cante) eta Sevillako Moderno eta Oraingo Arte Museoetan bada honen obrarik; halaber, Donos-
tiako Zentenario enparantzan, Tenerifeko Ramblan eta Barcelonako Mediterraneo Autopistan ere.
Eskulturaz gainera, margoketa, grabadua eta literatura ere egin ohi du. «Premios Literarios Ciu-
dad de Irún 1970» delakoan Saiakera saria atera zuen. Azken aldi hontan, Donostiako San Telmo
Museoan bakarkako erakusketa handi bat egina du, han aurkeztu ditu bere Hosdun Egiturak «Es-
pirituarendako Kanpai saila». Gure egoera irakurtzeko zenbait mintzaira erabili ohi duen artista
duzu, beraz, Ugarte. Euskal eskultore gazteen artean interesgarrienetarikoa ari zaigu bihurtzen.

—Nola hasi zenuen artist bizitza?

—15 urte nituelarik ekin nion mar-
gotzeari eta margolari ororen bidea
ibili dut. Cobrerros Uranga izan nuen
irakasle eta orduan aurkitu nuen in-
presionismoa. Pepe Cams-ek ere
eman zidan bere ukitua. Egungo ar-
tea zer den, ordea, Donostian ospa-
tu zen Oraingo Artearen Erakuske-
ta Handian aurkitu nuen; han ziren
Txillida, Oteiza, Lucio Muñoz, Sau-
ra, Chirino, Soria eta beste zenbait.
Orduan ikusi nuen herrian zer egi-
ten den.

Rektangularismo aroan hasi nin-
tzen lanean; zenbait koadro eta he-
sol batzuk margotu nituen Donos-
tian. Hemendik eskulturara iragan
nintzen. Mintzaira batek, noski, be-
ste batetara eraman niduen ia ohar-
tu gabe. Barruan zirakidan, eta halako
batez eskulturgintzan aurkitu nuen
neure burua.

—Zergatik hasi zinen margotzen?
Ager ezazu zeure burua eta obra.

—Deitu egiten zidan pinturak eta
zerbait eman nahi nien besteei.

Ez nintzen hasi, gustora pasatzen
nuelako; gaizki ibiltzen naiz bai lehen
bai orain sortzen ari naizelarik. Ba-
nuen neure sensibilitatea eta neure
mundua. Hala ekin nion lanari.

—Zein izan ziren zure lanaren
urratsak?

—Pixkanaka arazo tekniko eta for-
malei eman behar izan nien aurre.
Intuzio hutsez gauzak eginaz joan
nintzen, gero egiten nuena arazoi-
tzen saiatzen banintzen ere. Sinesten
dut iluna. Baina halako batez, zailta-
sunak garaitu nituen eta beste min-
tzairez hasi nintzen neure barrua
adiarazten: pintura, eskultura, graba-
tua, literatura. Musika ez dut uki-
tzen baina interesatzen zait hori ere.
Orain argazki eta zine sailetan ari
natzazu zerbait.

—Mintzairen harreman eta batera-
tze honek ez ahal zaitu nahasten eta
galtzen errealtatea jasotzean?

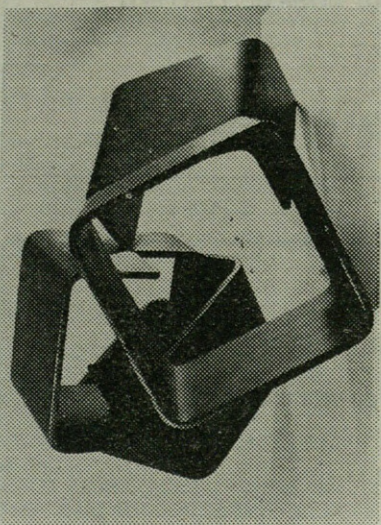
—Ez nau nahasten, alderantziz bai-
zik. Mintzairak elkarrekin eihotzen
eta ezkontzen dira. Astia da nerretzat
kontua, ez mintzairak. Denbora mo-
tza da eta nahi baino azkarrago le-
ratzen dena; ezin egin nahi guztia.

Gainera nere izaeratik kosta egi-
ten zait neure barrua agertzea eta
horregatik dut idazten, pintatzen eta
zizelatzen. Baina ez dakit egiten du-
dana ona denez.

Esateko zerbait dudanean, orduan
bilatzen dut adiarazteko era bat, ez
alderantziz. Bizitzako zerbaitek, gizo-
naren arazoren batek, neure inguru-
ko edozerk axolatzen nauenean ekin
ohi diot lanari. Ez naiz utopiez axo-
latzen, gauza zehatzez baizik. Nor
bere ingurukoa aldatzen saia baledi,
mundua aldatuko litzateke.

—Ez ahal derizkiozu burgesito edo
bakarkoi postura horri?

—Ez dut uste pinturaz eta eskul-
turaz iraultza handi bat egin daite-
keenik; bai, ordea, jendea gerta dai-
tekeela iraultza hori egiteko. Arteak
hobetu dezake errealtatea, ahal duen
neurrian. Lagun diezaioke jendeari
bere buruz pentsatzen. Zuri dena zu-
ri ikusten eta beltz dena beltz.

—Gizon atsegina duzu Ugarte de
Zubiarrain, xehea, tratuan hertsia xa-
marra. Egin egiten ditu bere lanak,
baina kosta egiten zaio aditzera ema-
tea. Dena den, elkarriketara irekia
dago, interesgarria da, hala nola bar-
nekoia. Flor Monsegur, artistaren
emaztea ere, geurekin dugu larunbat
euritsu honetako solasaldi honetan.
Bitartean, semea, indioetara ari da
jolasean aitaren eskultura ireki ba-
tetan.

—Errespeto guztiz egiten dut neu-
re lana eta jendeak ere errespetoz be-
gira dezan gustatzen zait, hurbil da-
dila ikustera aurretiritzirik gabe, frus-
traziorik gabe, grinarik gabe. Eskul-
tore euskalduna nauzu eta euskal lan
bat egiten saiatzen natzazu; baina
mugaketak eta etiketak beldurra ema-
ten didate. Arteak zerbait eman behar

duelakoan nauzu eta erroturik egon
behar duela, agertuko zaizkio erroak,
sustriak nondibait. Ene ustez, obra
hauetan azentoa da garrantzikoena;
mintzaira —nola figuratiboa hala
abstraktoa— bigarren tokiko gauza
da; eta hori neri oso laketa zaidalarik
abstrakzioa egitea. Gauzen muina,
izpiritua zait interesatzen, ez eiteak,
formak. Barnemuina, ez itxura. Ene
obrak onak diren ala ez dut nik esan
behar, publikoak eta kritikak baizik.
Neure lana ez dut galeria edo eta gu-
ti batzuentzat egin nahi, kaleetan eta
enparantzetan ipintzeko baizik, jende-
rik gehienak ikus dezan.

—Zer asmo duzu eskuartearen?

—Orioko Laurgain parkearen urba-
nizazioa eratze lanean ari nauzu.
Tarteak, aparkamenduak, jolastokiak,
jateak... dena. Diseinu orokor
hau zait interesatzen, eskultura pus-
ka baino gehiago. Beti izan zait in-
teresgarriago eskultorea, gizona, es-
kultura bera baino. Eskultura pieza
bakarretan ere ari naiz lanean; eros-
leak pieza bakarrak nahi ditu, ge-
hienbat.

Gainera, azken aldi honetan, Te-
nerifeko Ramblarako eskultura egin
nuenez geroz eskulturak behar duen
margoa ari nauzu ikertzen: naranja,
horia, gorria. Ez nahiz gehiegi axo-
latzen texturaren kalitateaz. Azkenik
Barcelonan, Valencian, Madriden
eta Bilbaon (Azaroan) erakusketak
egitekoa naiz.

—Zenbat eskatu ohi duzu zure la-
nagatik? Eta zergatik?

—1.000 eta 1.000.000 pezeta tar-
tean balio izaten dute ene lanek. Lan
bakoitza eta bezera bakoitza zein-
nolako den. Merke-garestia obra-
ren kalitateari eta eroslearen ahal-
menei loturik dago. Inork zerbat na-
hi duela, ene obrak interesatzen de-
lako ikus dezadanean, ez naiz pre-
zioaz gehiegi axolatzen, akordia ba-
tetara heltzen gara. Gainera serie
tankeran ere egiten ditut obrak, mer-
keagotze arren, Baina jendeak na-
hiago ditu lan bakarrak.

—Zer derizkiezu emakume eskul-
toreei?

—Oraingoan alderatziz behar di-
zut erantzun: eskultura interesatzen
zait eskultorea baino gehiago. Arteak
ez dago kuntza bati lotua. Teresa
Egibarrek (Madridero eskolakoak)
adibidez gauza oso interesgarriak egi-
ten dizkizu.

—Esan iezadazu, azkenik, aguro,

zer oroitarazten dizuen hamar hi-
tzok:

—Herria.

U.Z.—Batzuetan masa. Indibi-
dualitate multzoa bale-
di hobe.

—Lana.

U.Z.—Izquierda, isiltasuna.

—Jolasa.

U.Z.—Sorketa.

—Arteak.

U.Z.—Gizona.

—Eskultura.

U.Z.—Burdina.

—Jatorria.

U.Z.—Euskalduna.

—Galeria.

U.Z.—Marchand, dirua, nego-
zioa.

—Dirua.

U.Z.—Ezberdinkeriak. Batzu-
etan, tamalez, beharrez-
koak.

—Emakumea.

U.Z.—Gizona.

—Esan atseginen zaizun hitza.

U.Z.—Izarra.

—Baina gau honetan, Rikardok
lan egiten duen eta bere eskulturak
pilatzen dituen tallerretik irten nai-
zenez, ez dago izarrik, euria eta
haizea besterik... Izarrak eskulto-
reak ohostu dizkio gauari. Gogotik
ari du euria eta zeharo blai eginik
heldu naiz etxera.

Edorta Kortadi Olano

ARTEA OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

MUEBLES

URRETA VIZCAYA

1920'an sortutako etxea
ERREDIZAK - EDERGALLUAK
EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

Transportes

azkar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Car-
tagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora,
Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coru-
ña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

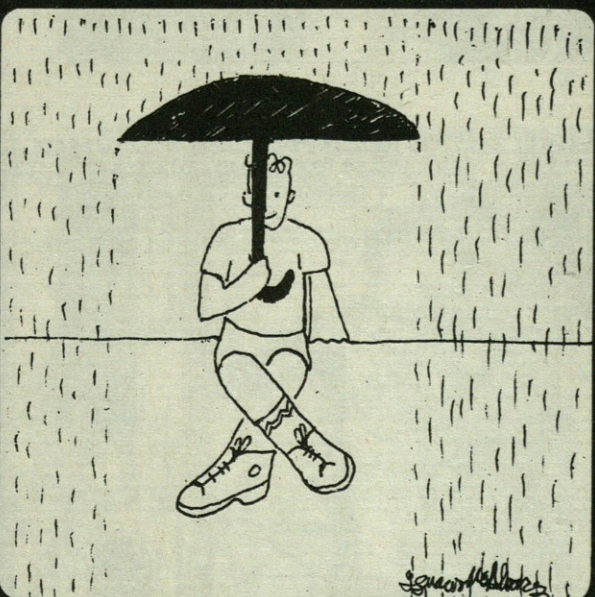
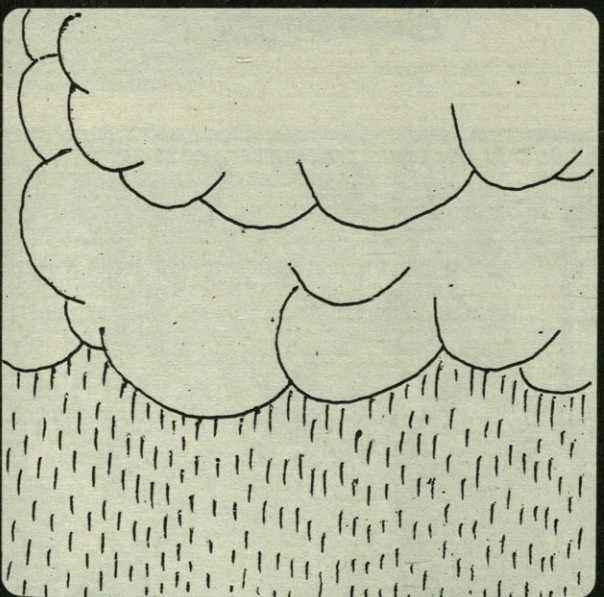
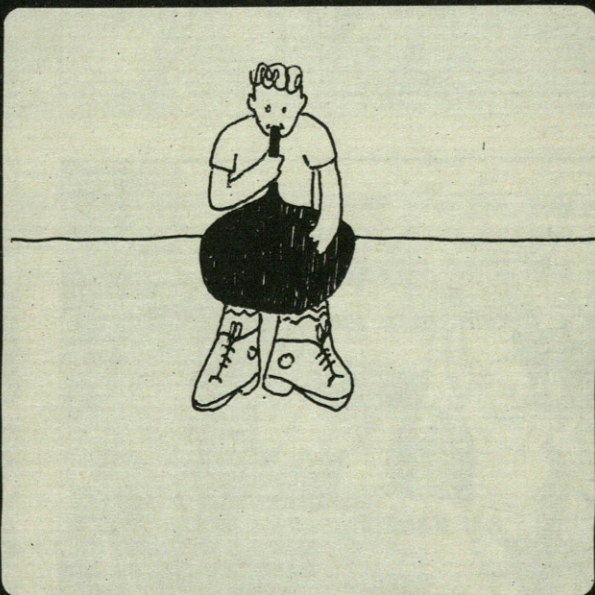
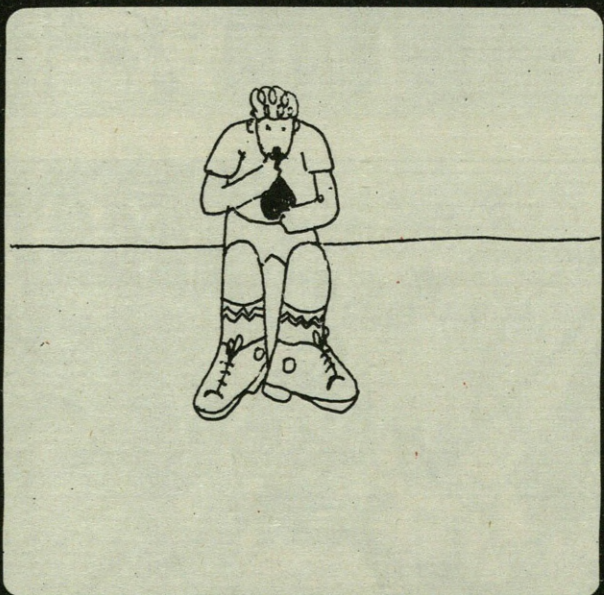
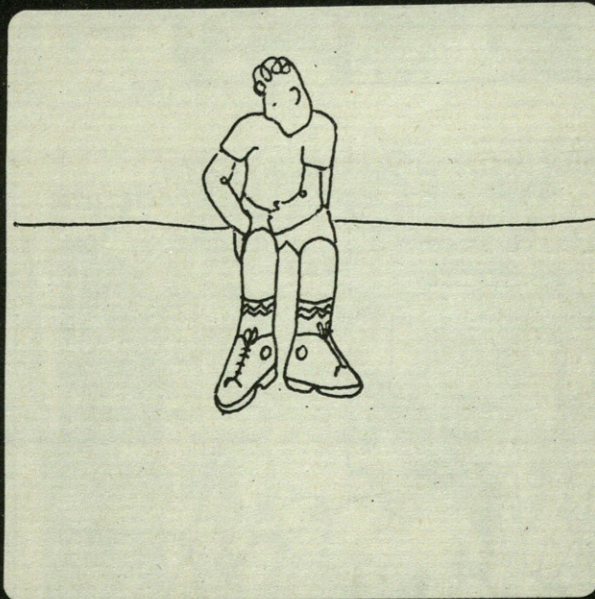
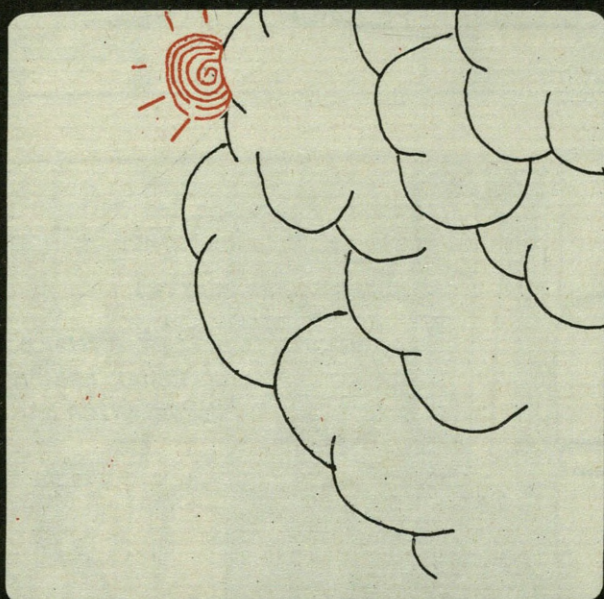
Apartado 1381

Lan
Kide
Aurrezkiaren

Komikia

CAJA LABORAL POPULAR

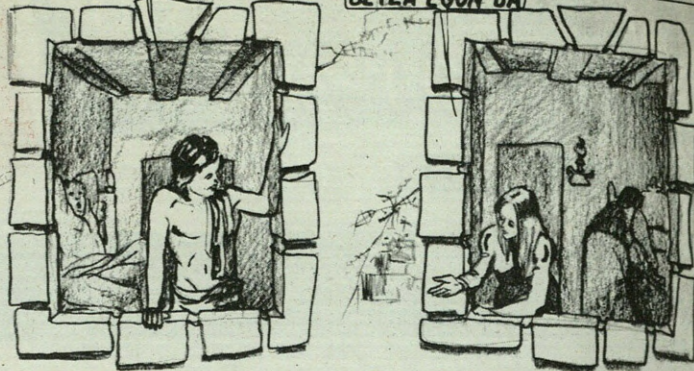

OILARITEAN, EGUN BERRI BAT HASTEN DA

ONGI LO EGIN AL DUN, JURDANA?

EZ, HALAFEDEA! OHEA ARKARUSOR
(BETEA EGON DA)

ZALDIAK OSTATUAN UTZIKO DITUGU. ORAIN GOAZEN
PRINTZEAREN GAZTELURA

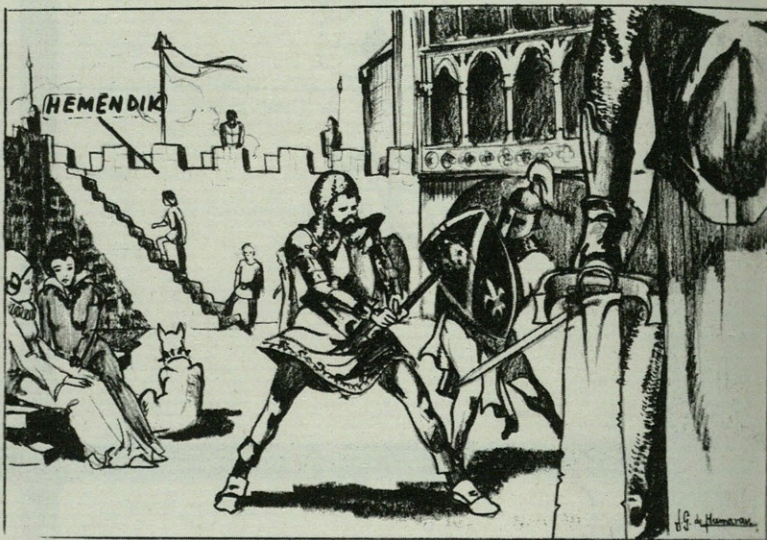

EGUN ON. NORA ZOAZTE

(UZKUZU SARTZEN. BIANAKO PRINTZEA
IKUSI BEHAR DUGU. OSO
IMPORTANTEA DA)

BAI HANDIA DELA HAI

EGUN ON GUZTIOI, LORDI ZARTAKO NAIZ. PRINTZEAREN EZKUTARIA.
ZER NAHI DUZUE?

(PRINTZEA IKUSI NAHI GENUKE)

ETA LORDIRI NORTZUK ZIREN ETA ZERTARA ZETOZEN KONTATU
ONDOREN...

ZATUZTE HEMENDIK. PRINTZEA HAN DAGO

HORRA HOR KARLOS,
GURE PRINTZEA

MAIESTATEA. GAZTEOK ZU JUSTIZIA NAHI DUTE

PRINTZEARI GERTAKARI GUZTIAK
KONDATU ZIZKIOTEM
ETA...

BERRIZ ERE ENE AITAREN
SOLDADU ZITALOK!
ZATOZTE ENEKIN, MESEDEZ

SAR ZAITEZTE GUZTIOK. ENE GANBARAN LASAIA GO
MINTZATUKO GARA

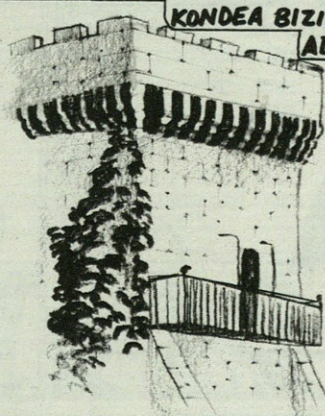

NEURE SOLDADUEI ZVEN
HERRIKO MUTIKO HORI BILA DEZATEN
ORDENATUKO DIT. TRANKIL EGON ZAITEZKETE

ORAIN GAUZA BAT ESKATU NAHI DIZUET. ENE AMAREN
TESTAMENTUA GAZTELU HONETAN GORDETZEN ZEN, HARTAN
NI NAFARROAKO ERREGE UTZIZ. BAINA ENE AITA
AZKENEZ HONA ETORRI ZENETIK, TESTAMENTUA
ALDATU IZAN DA

HEMEN TESTAMENTU FALTSU BAT UTZI ETA, EGIAZKOA, LESAKAKO
DORREAN GORDE DUELA SUSMATZEN DUT, BERTAN PERIGORD-EKO
KONDEA BIZI BAITA, ENE AITAREN
ADISKIDEA BERA

ZUEK JORDANARI DONIBANERA LAGUNDU BEHAR BADIOZUE, BIDE BATEZ
HANIK PASA ETA INORK EZER SUSMATU GABE TESTAMENTUAK BERRIZ
ALDA DITZAKEZUE

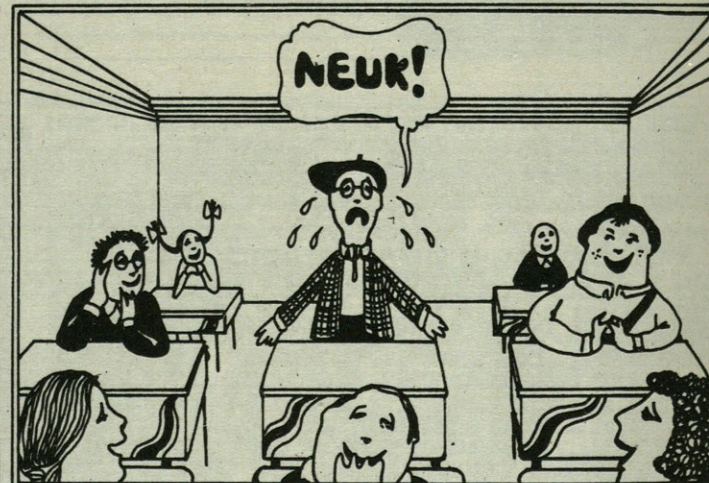
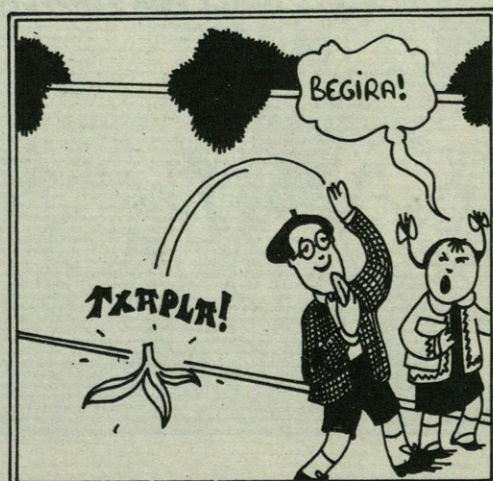
NEURE SOLDADUAK BIDALIZ GERO DORREKOEK ZERBAIT
SUSMATUKO LUKETE

GU PREST GAITUZU, MAIESTATEA

OSO INTERESGARRIA, BAI MORIXE

NEUK, NEUK!

ELIZAREN BERRI

JESULAGUNAK HIZPIDE

Jakina da, Erroma aldean, aspaldi honetan, gorri koloreko betaurreko jantzirik dituztela begiak Elizako goi hierarkiako jendeak. Gorri jendea ikusten bait du zoko guztietan. Edota halamoduzkoa.

Jesulagunen 32. Batzarre Nagusia bera ere, zuzenean ez bada ere, egiaz halaxe kalifikatu dute. Gorritzat. Hobeto esanik, zentzura iritsi gabeko hautzat. Hain zuzen ere, Batzarre Nagusian harturiko erabakiak ezin publikatu izan dituzte harik eta Aita Sainduak berak aztertu dituen arte.

Azkenean, 50 egunen buruan, publikatzekotan dira. Osorik publikatuko omen dituzte; haatik, ohar batzu erantsirik. Ohar puntu horietarik bat emango dizut, irakurle, laburturik: zuzentasunaren eragipena, dudarik gabe, ebanjelikuntzarekin hertsiki loturik da; halere, «ez dira aupa-tu behar gehiegi gizakiaren jasopidea eta sozial hazkundera, Elizak eban-jelikuntzari ematen dion funtsezko esanahiaren kaltetan izan daitezen gisan...» Eta hori bereziki dagokio Jesusen Lagundiari... Ez dira ere na-hasi behar apaizen eta sekularren eginkizunak... Gainera, zuzentasun eragipen honetan lurralde bakoitzeko kondizioak kontutan hartu behar dira, eta bertako hierarkiaren arauen arauera jokatu behar da.

Horra funtsean delako ohar hori. Egia esan, bitxikeria asko nabari da hor. Hasteko, Batzarre Nagusi horren arazoan Jesusen Lagundiari hain konfidantza gutxi ezagutzen zaio alde batetik, eta bestetik, egun-doko eginkizuna ezarri nahi zaio eliz eginkizun nagusietan. Bigarren, apaizen eta sekularren arteko eginkizunak guztiz matematikoki bereizi nahi dira. Eta hirugarren, zuzentasunari eragite lanean, tokian tokiko hierarkiari loturik jokatu behar da. Ala zangoa! Ezer gutxi argitzen du horrek arazoa. Denok ezagutzen ditugu kasuak: askotan, tokian tokiko hierarkiari jarraikiz eragin gutxi ematen bait zaio zuzentasunari. Por-tugaleko iraultza aurretik, Mozambikeko Aita Zuriak tokian tokiko hierar-kiari begira egon izan balira... Eta hain urrunera joan gabe ere, bada antzeko kasurik. Gainera, zuzentasun eragipen lan horretan ez ahal da mila kasu eta modu diskutigarri? «In dubiis libertas» zihoen eliz gu-raso zahar batek. Eta, agian, guraso horrek berak uste zuen baino «egia» gutxiago da gure artean.

«VIDA NUEVA» ALDIZKARIA HILETAK JOZ

Azkeneko «Vida Nueva» (984. zenb.), Euskal Herri arazoez ezin min-tzo dela eta, erdi negarrez datorkigu. Hemengo arazoak «materia re-servada» deklaratu dituztelarik, ezin aipatu omen ditu, bada, behar be-zala.

Egia esan, lehen ere aipatu izan dituen zenbait kasutan isilik utzi izan bazituen amorrazio gutxiago pasaraziko ziokeen bati baino gehia-gori. Baina, eta bestalde, kexatze kontu horri jarraikiz, zer esan behar ote genuke bestek? Zeren, denboraldi bat, funtsean, denboraldi bat bait da! Eta badakigu, «laster dator eguna» esan ahal izate hutsak, neu-ri handitan ez tierazten duela mementuko ezina.

ITALIAKO OINARRIKO KRISTAU ELKARTEAK

Apirilaren 25-27ra, Florentzian, bere hirugarren Batzarre Nagusia egin dute Italiako Oinarriko Kristu Elkarteek.

Batzarre hori dela eta, L'Osservatore Romano delakoak (75-V-4), mar-xista bezala jo ditu aipatu elkarteak.

Interesgarri litzaidake akusazio aipaut hutsean gelditu partez, aipa-tu batzarrearen mamia ere ematea. Oraingo, ordea, ezin sar ninteko baso horretan.

Puntutxo bati heldu nahi nioke «L'Osservatore Romano» delakoaren iritzi horretan. Honela dio: «Gauza grabea da: Eliza, mespretxuz 'isti-tuzionala' deitzen dutelarik, etsai bezala hartu bait dute: etsai alegia, klase hautapenik egin nahi ez duelako eta BERE EGINKIZUNA LEIAL BETETZEN DUELAKO, hots, gizon guztien eta klase sozial guztien ardu-ra leial betetzen duelako».

Segurtasun handiz idatzi du autoreak azken esakun hau. Dudazkoa hain zuzen, horixe bait da: ea Eliza gizon guztietaz arduratzen ote den. Zeren, anedokta mailan gelditzeko (baina, esanahi handiko anekdota da), guztiok dakigu, Aita Sainduak betarik asko baduela jende mota bat ba-karka eta aparte hartzeko, eta beste jende mota batek, aldiz, ez duela horretarako bederik ukan. Eta hori ondo daki «L'Osservatore Romano» ko jendeak, eta gure arteko askok ere.

Horrez gero, azpimarkaturik eman dudana esakun hori, gutxienez, ahoberokeria bat dela esan behar. Eta azkenik, honetara etorri behar: marxista joerako kristauak hautapen mota bat egiten badute, ortodoxia izenekoak beste honenbeste egiten dutela beste hautapen mota batez. Ala ez? Itsu izan nahi ez duenak ikus dezakeen gauza deritzat horri.

AMUNSA

Marx eta Jesus European

Erljio - kritika Euskal Errian

Lehenago ere, euskal teologilari eman digute liburu bat baiño gehia-go ari berean. «KOLAKOWSKI» (Ja-kin), eta «ERLIJIO HAUIPEAN» (Ja-kin) ditugu lekuko. Bai lehengo biak eta baita oraingoa ere irakurri ditu-gu.

Gaur aipatzen dudana oni nik izen-burua aldatuko nioke. Ez nioke deitu-ko «Marx eta Jesus European», beste era onetara baizik: «Marx eta Jesus zenbait marxistaren pentsamendu-an». Europa, nere ustez marxista, eta «neo» bada areago, marxista-pentsa-mendua baiño zabalagoa da.

Bi asmoz auk dituzte, liburuaren Itzaurrean diotenez:

1.—Bat «Europako gizartearen bi-lakaeran erlijioak —eta honen kriti-kak— pisu eta eragin izugarria ukan dute. Gure gizartearen egitean erli-jioaren eragiña begien bistakoa da. Honi egin zaion kritikak, ordea, ezer guti esan du oraindik. Erlijioaren kri-tikan neofitoak gara euskaldunak... Erlijio kritikaren alorrean kanpokoen hariko gara gu, eta horiek ondo eza-gutu beharrean aurkitzen gara. Hor-tarako, lehenik, materiala behar da eskuarteratu. Materiak orixe osa-tzen lagundu nahia da liburu honen arrazoiak...» (ik. 12 ga. orr.).

2.—Bestea, berriz..., «hemen aur-kezten dizkizugun autoreetan... ez dute eskolarik egingo, gutiago mo-darik sortuko. Laurak marxista ki-mutik datoz. Laurak izan dute dog-matismoarekin austeko ausardia...» (ik. 13 ga. orr.).

Onezkero jabetuko zen irakurlea zer arrazoi ukan dituzten liburu onen egilleek.

—o0o—

Zazpi atal nagusi ditu. Itzaurre luze baten ondoren bi tankeratako lanak agertzen zaizkigu. Lau atal exegetiko eta beste bi politiko. Exe-jetikoetan lau gizon plazaratzen diz-kigute: Garaudy, Horkheimer, Bloch eta Kolakowski. Frantses bat, bi ale-man eta poloniar bat beraz.

Atal politikoetan, berriz, bi na-zioarteko ixtillu teoriko eta prakti-kok presentatzen dizkigute. Erligioa eta politika (Alderdi komunista) ar-teko zer ikusiak. Frantzia eta Italia dira bi modelo auk.

Lehendabiziko atala Itzaurre gisa moldatuta dago. Izugarritzko jardun aldi luze bat ematen digute Azur-mendi eta Muxika jaunek. Itzaurre onen muiña ontan datza: Euskal Errian zer erlijio kritika mota ager-tu diren lehen eta orain aztertzean.

Itzaurrearen azken zatian Moder-niaraen Erlijio kritikaren arrazoiak eta desarrazoiak aztertzen dira.

ZER ESAN LIBURU ONETAZ

Iru alderdiei lotuko natzaie, pun-tuz puntu joan nadin, kritikak orde-na pittin bat euki dezan.

Ez naiz asiko liburuan egiten zaiz-kizun zenabait afirmazio eta esanen aurka edo zuzenketan. Liburu au ez da tesi liburu bat, orregatik itzak ez dira beti afirmazio osoak. Eta gai-ñera ordu asko behar nituzke, eta orain aldian, ezi ndut orrelako atse-denik artu.

1) LIBURUAREN ASMOA

Goraxeago esan dudanez erlijio kritikaren materiala ematea da, ain zuzen, liburu onen asmoa. Ondo de-rizkiot, eta asmo ori eskertzekoa da.

Emen dago nere lehen galdera: materiala da, eta ez materialaren interpretazioa. Materiala ematea, soil soilik izango zen, gizon ospe-tsu orien pasarte eta esaera nagu-siak bilduta ematea, nahiz eta itza-urrean irakurgaiak zuzendu eta ira-kurleari bideak zabaldu. Oetako exenplu bat, nereikiko, beste liburu au litzateke: «Sobre la Religión». Marx-F. Engels. Edit. Sigueme.

Material utsa presentatzeko as-moaren aurka, Itzaurrea dioa bati-pat. Euskal Erriko erlijioa kritika-tzeko garaian, Textu konkretu gutxi ikusi dut, eta gehienak gutxi gora-berako reflexioak eta gogoetak di-ra. Lehenago ere, beste liburu ba-tean irakurri ahal izan nuen, pen-tsamendu eta kritika ori.

Ordu danik gutxi aurreratu dela esan behar. Betiko errepika. R. Arre-giren «Euskaltzaleen Jainkoa il egin behar dugu» jasoaz, eta azkenik La-rresoro eta Torrealday arteko «round» txiki ura. Texto gehiago. Inbestigazio konkretu gehiago eska-tuko nieke nik orrelako lan bat egi-tean.

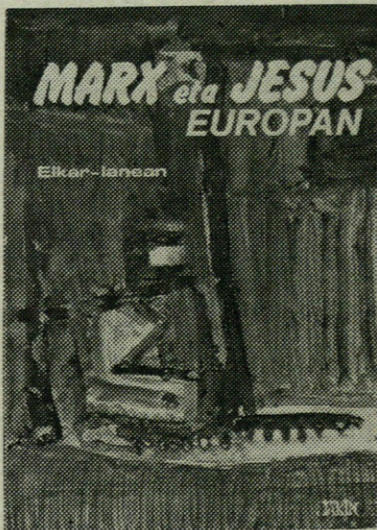
2) LIBURUAREN ARIA

Liburuaren bi zati politikoak dira neretzat interesgarrienak. Itzaurrean diozuenak, eta beste lau gizon os-petsu orien pentsamolde a-dogmati-koak interesik badute, baiña oso jende berezi batentzat. «Hegel txie-kientzat bakarrik.

Gizon orien erantzunak oso inpor-tanteak izango dira, baiña erantzun oriei dagozkien galderak egin dituz-tenentzat. Eta, denok dakigu, inte-lektualek zein arriskua aundia duten iñork egin ez dituen galderei eran-tzunak ematen ibiltzeko.

Eta, nereikiko, gure artean zentzu praktikorik duena, ez da Alemanian sortzen diren erantzunen zai egon-go.

Eta, aurreko ori, beste oni lotu-ta dago: aspaldi onetan galdetzen diot neure buruari, ea zergatik ez ditugun seriotasun aundiagor artzen, Peninsula mailan guregandik urrea-go bizi diren pentsamoldeak. Bat da Euskal Erria izatea eta European bizi garela, eta bestea da gure erantzun-ak billatzerakoan sekulan aintzako-tzak ez artzea. Edo eta oraindik, Burgostik behera ezer onik sortzen ez dela pentsatzen ote dugu?

Eta orrela ontara irixten gara: zer-gatik ez egin, Euskal Erriak eragiña duen pentsamoldeen azterketa bat? Euskaldunok ez gaude gizon ospe-tsu a-dogmatiko orien zai.

Azkenik galdera bat: ez aal du-zue uste, Euskal Errirako, aleman pentsalari oriek baiño interesgarria-go direla Peninsula barruan dabil-tzan eta ibilli diren pentsalari eta teoriko dexente an oiek? Nik, neuk, dudarik ez dut gai onetan. Gaur egun badira zenbait aldizkari eta li-buru filosofiko-politiko oso interes-garriak gure artean (peninsula ho-rizontean, alegia...). Eta, dudarik ga-be, gure artean eragin latza eta aundia dutenak.

3) ERLIJIO-KRITIKA TEORICO DA BAIÑA...

Liburuaren zati baten uste dut esaten dela, intelektualak ez direla ekintza gizonak. Konforme nago. Baiña praxiatik ain urruti dauden in-tektual lanek ere badute bere arriskua, ez makala gaiñera.

Eta azkenik, erlijio-kritika konkre-toa politika bideetatik doa, eta ez dut uste Alemaniako «humus» poli-tikoa egitazko erlijio kritika egiteko gai denik ere.

Ez dakit, azkenean, liburua aitzaki bat izan dudana neure pentsamen-dua agertzeko ala ez. Dena dela, une ederrik igaro dut liburu au ira-kurtzean. Alditan neketsua zitzaidan, baiña oso interesgarria.

Izena: Marx eta Jesus European. Idazleak: Elkar-lanean. Argitaraz: Jakin.

Juan Jose Goenaga

ORMAZABAL DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkifak:

Etxekoa: 65 19 60

Landolako: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkifak

Landolako: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

oiartzun

IKASTOLAKO MINTZALDIAK

Beste batetan esan nuen ez Aurtzaro ikastolak eraturiko «Euskalduna atzerrian» gaiari buruzko mintzaldia eragotzia izan zen. Yon Oñatibia ematekoa zena hain zuzen. «Zergatik ote?» galdetzen nuen eta erantzuna ikusten oso zaila gertatzen zitzaidan. Gero jakin dudanez, baimena iritxi omen zen ondorengo egun batetan. Aski garbi dago beraz, alkateak bere buruz ezetz esan zuela eta kito. Hori zergatik? Ixilik egonta ez ote zen hobeto izango?

Joan zen Maiatzaren 13rako berri, ikastolak antolatutik, beste mintzaldi bat zen eskeintzeko. Hau Xabier Leteren «Euskal kanta berriaren ikustapena» zen, baina hau ere galerazia izan zen. Gauden egoera bereziarengatik ote? Gero ikusi beharko.

ZUHAITZAK DIRELA ETA

Orain dela hiru hilabete edo gehixeago, herriko udaletxeak igale zuhaitzen emaitza egin zuen baserriar artean. Gero baserriak zuritzeko aukera eman die baserriarrei, hortarako behar diren langaiak edo materialak udaletxearen kontura izanik. Baina jarrai dezagun zuhaitzekin.

Bere asmoen fruitu bezela, herriko enparantza eta inguruetan, zuhaitzei itsatsirik egurrezko ohol tiki batzuk ipini ditu. Hau diote: «El árbol como el hombre necesita AMOR» (hizki haundiekin, azkenea). Honi buruz zer?

Zuhaitzekin errespeto bat eukitzea ongi dago eta agian beharrezkoa. Beste izaki batekin bezela, zuhaitzekin ere ez dirudi nahi dugun bezela ibil gaitzezkeenik. Zoritxarrez, askotan honela gertatu da eta ondorio bezela, izaki batzuk galdu dira. Ongi derizkiot bada, Udaletxearen ekintza honi; alegia, pentsa araztea zuhaitzek zerbait merezi dutela. Halaz ere ez dut uste gizonarekin bateratu daitekeenik,

eta ez dut uste ere, holako asmorik dagoenik tarteko.

Bainan, ongi iduritu arren, zuhaitzentzako hori eskatu, eta pertsonentzako zer? Gizon eta emakumeei eskeintzen al diegu behar den errespetoa, maitasuna, adiskidetasuna eta hainbeste hitz eder eta esannahi haundikoak?

Ez ditzagun geure buruak itsutu eta gortu. Ireki ditzagun begiak eta ikus bizi dugun gizarte honen egoera, honen giroa. Gizona nun dago? Emakumeak nun ditugu? Haurrekin zer egiten dugu? Gazteei kasorik egiten al diegu? Zaharrak ez al dira oztupo?

Honela galdera asko egin ditzakegu; izan ere, batzuetan badirudi zuhaitzen eta harrikozkorren aspik dagoela pertsona. Zuhaitzei maitasun eta errespeto eta nahi duen guzti, ongo dago; baina lehenbizi *personak*: zuhaitz bat baino gehiago delakoan nago eta pertsona bat.

Udaletxearen ekintza honi buruz beste zerbait ere aipatu gabe ez nuke utzi nahi. Hizkuntza, gaztelania bakarra erabili dela alegia. Honek zer esan nahi ote? Euskaldunek maitasun eta errespetoa eskeintzen diegula gure zuhaitzei holako «sloganik» gabe? Hola bada, ondo; baina denei begira jarria bada, ez al du merezi euskaraz ere jartzeak? Euskara zer, etxean goxo goxo jarri eta ipuiak kontatzeko? Gaurregun, horrelako pentsakizunakin ote daude udaletxearen? Ez dut uste edo ez nuke hola pentsatu nahi, baina ekintzak zerbait adierazten dutelakoan nago. Sua dagon tokitik irtetzen baita kea!

GURASOEN IBILALDIA

Oiartzungo Gurasoen elkarteak antolatutik, Ekainaren 15ean, irte-naldi eder bat izango dugu. Gainera, ez da elkarteko gurasoei bakarrik begira egin, baizik eta herriko gurasoei.

Nafarroako UJUE eta OLITERa dijoaz eta joan nahi duen gurasoak, eman zuen izenak Xabale denda. Ordaindu beharra ez da izugarria, 450 pezeta autobusa eta bazkariarena.

UZTARRI

beasain

OMENALDIA

S. D. Beasain elkarteak, omenaldi bat eskaini die José M.ª Martín futbolariari eta Adolfo León bazkideari. Lehenengoari, 15 urtez Beasaingo futbol-talde horretan jokatu duelako eta bigarrenari berri, bazkide egin zenetik eskaini dituen zerbitzuengatik. Egitaraua, nahiko zabal izan da: Korpus bezperan afori bat, Korpus goizez berri euskal kanta jaialdia M. Laboa, X. Lete, L. Iriondo, H. Rekondo eta Lupe tarteko izanik; arratsaldez berri, Real Sociedad eta S. D. Beasain arteko partidua, Afarian oroiarri baina eskaini zitzaizen. ZORIONAK bion.

BERRI LABURRAK

—Goiherriko Langintza Ikastetxeak maiatzaren azken astean bukatu bide du ikastaro hau. Dirudenez, grebak direla bide edo... ezin jarraitu halako egoeran aurkitu da nonbait. Bestalde, datorren urterako sartu nahi luketentzat izenak hartzen hasiak dira, gero azterketaren batzu egin ahal izateko.

—Ikastolak ere, datorren ikastaroan sartu nahi luketenen berri jakin nahi luke eta izen ematea ahalik azkarren egitea eskatzen du ekainaren lehen astean (beranduegi nere ustez). Bestalde, 2 urtetik 3rakerik ez dirudi oraingoz hartuko duenik, azken urteotan egin ohi zen bezala. Adin horretakoak hartzea, beharrezkotzat jotzen da erdaldunak euskalduntzeko nahiz. beste eskoletan 3 urtekoak hartzen dituztenez, apur bat aurrea hartzeko ere. Arrazoren bat izanen dute beharbada, baina, ez dut gehiegi ulertzen jokabide hori.

—Maiatzaren azken astean bukatu dira, españeraz eman diren ezkon-gaiztako hitzaldiak ere.

—Maiatzarekin bukatu da, arratsaz eman ohi den Euskara ikastaroa ere. Ikastaro honetan, 56 bat ikasle hasi zen Urrian eta 25 batek edo... bukatu dute. Hiru mailatan ihardunak dira eta 50 bat saio eginak 2na ordutakoak. Beraz, 100 bat ordu gutxi gora behera. Ikastaro

hauei jarraituaz, hiru bat urtez ibili direnak, Euskeraz mintzatzeri hel-du direla kontuan hartuaz gero, Euskara 500 ordutan ikas litekeela aitortu daiteke. Ez litzateke bada mirari izugarria hiruzpalau urtetan 500 ordu gure hizkuntza ikasten sartzea. Are gutxiago litzateke, mintzatzen zerbait dakitenek idazten eta irakurtzen ere menderatzea! Koskorrak gara benetan!

—Burnibidea eta Kamino Nagusia, azpitik gurutzatu ahal izateko, Senpere kalean dagoen pasadizuan, beste behin ere, txikitu dituzte argiak. Lehen ere, lau bat aldiz apurtuak zituzten, Udaletxeak beste hainbatetan jarri bazituen ere. Aspaldian, argi gabe egon den arren, herriko jai nagusietarako jarri zituzten berriro argi horiek. Hamabost egunik ere, ez dute iraun. Harri-ka txikitu dituzte eta jai goiz batez gainera! Honelako heziketadun jendea dugu hemen! Ez dago eskubiderik!

Ibiltariekin, behin ilunduaz gero, gaineko arriskuak jasan behar noski, azpian beste arriskuren bat daitekeenez... (emakumezkoa izanez gero batipat...). Alu asko dabil askegi noski!

—J. M. Iturrioz eta Senpere kaleetako zuloak, lehenen dira. Zerbait eta euri gehiago egin, orduan da kainuak zikinago, zorua bigunago eta zuloak handiago! Nori ote dagokio bide zati horiek konpontzea edo eta gutxienik behinik behin, konpontzearen beharra adieraztea?

—Maitza eurtsua joan zaigula esan dezakegu, aldiz sargori eta inoiz hotz egin badu ere. Hogeitik aurrera ere, Aralarren eta Aizkorren elur zaparradaren bat egina zuen. Oro har, heziak ernetzeko ona egin du, hazitzeko zer datorkeen ikusi behar!

MURUMENDI

zornotza

Bernagoitti eta Garaitondo hauzunetan, urtero bezalaxe, Isidro Deunaren omenez jaiak eratu dituzte. Hauzune hauek Zornotzako politenarikoak dira dudu barik, baserri giroko hauzuneak, kutsadura gabeak,

eta erdaldun gutti bizi den hauzuneak; bata Larratik gora eta beste Eubatik gora, herriatik eta industrializazio ingurutik urrin daude.

Unamunoren ustez paisajeak garrantzia nabarmena du gizonen barnean; naturalek asko markatzen du jendea, baina ez guztiz, itxura denez. Hona hemen jasoera: Jaietarako egitarau haundiak (muralak) Bernagoittioek euskera hutsean egin dituzte, Garaitondokoek ostera erdera hutsean.

Non zegok koxka? Galdetu hau zotarrei.

—o0o—

Jasoerak, jasoera, beste zerbait ere jaso da Bernagottin. Jakina da, gure hauzunetako jai eratzaileek izaten dituzten eragozpenak jaiak antolatzeko: baimenak lortzeko atzera aurrera asko egin arazten bait dute, eta lortu eta inguru mariak egin ondoren betiko kakoa: eguraldia. Izan ere paraje euritsu hontan ez da txantxetarako arazoa, eguraldiak garrantzia nabaria du, zeren hauzune gehienetan ez dago areto-rik, ez dago pelota-leku estalirik; eliza izaten da hauzune gehienetan aterperik ederrena.

Horrela bada, Bernagoittiko antolatzaleek abesti jaialdi dexente bat programatu ondoren, euriaren beldur zirelako; parrokoarengana joatea erabagi zuten jaialdia elizan egin ahal izateko. Baina... zera... Nola utzi eliza fede gabeak abesteko? esan zuen parrokoak.

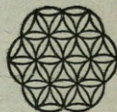
Iritziak iritzi, galdera batez amaituko dut; Norena da edo norena beharko luke eliza parrokoarena ala herriarrena?

—o0o—

Erkolesko Errifan saritutako zenbakiak:

1. 4512 ARgazki makina.
2. 4734 Lurrunezko Plantxa.
3. 6171 Ile Lehorgailua.

ISABEL

Etorkizuna, elkar~lanean moldatu dezakegu.

- Gure erriaren ekonomi ta industri bideak zabaldurik, lan-toki berriak ideldaz.

- Bakoitzaren ondasunari begiraturik, arte ta irakaskintza-lanean erriari lagunduz.

- Zure gordailluen irabazia sendoturik, illabeteroko zozketa guztietan esku artuaz.

LAN KIDE AVPREZKIA

CAJA LABORAL POPULAR

SOCIEDAD COOPERATIVA DE CREDITO

Denok elkar lanean

ondarru

EUSKERAZ HITZ EGITEN DA

Askok barre egingo dozue, baiña, nik ez neukan barre egiteko gogo andirik orduntxe. Izan be, nire aiti-ta, markatik fuerakoa da.

Zer egin eustala uste dozue lehen-goan?

Ondarruko dendarri batzuk ba da-kizue, beuren euskal zaletasunak eraginda, dendatiko etetan zelan daukazen latzeru txiki batzuk «Euskeraz hitz egiten da» esaten. Beste-ko dendarri batzuk barriz, gustatu eta neri Donostiatik etorten nintza-nean, ekarte beurentzat be eskatu eusten. Eta nik bai pozik ekarri be. Baiña, ekarri banituan ekarri neba-zan! Zeni zoratuko eta nire aitari. —Rist-raust! — ekarritako paper danak apurtu ezeustazen ba?

Odol barik geratu giñan aume eta biok. Eta oindioño berak arrazoil!

—la paper areik ekarri? la zetara-ko ekarri nebazan paper areik? Ze-len ipiñi leitakezan «Euskeraz hitz egiten da» Ondarru baten? Madri-den «Se habla castellano» ipintzia dala Ondarrun «Euskeraz hitz egiten da ipintia». la Ondarru Euskalerrian ez dana eta ez dakit nik zenbat gauza.

Gero aume eta biok bakarrik ge-ratu giñaneen, arrazoi pixkat ba eu-kala be konturatu giñan.

«Euskeraz hitz egiten da», esate-rako, Euskalherriatik kanpuan ipin-tzeko ondo da, baiña, Euskalherrian, ez. Emen esaterako «On parlez fran-saise», ondo egongo litzateke, emen-go ez dan hizkuntza dogulako; bai-ña, egia esan, nire aitik arrazoi-a be ba ebala konturatu behar gara.

«Euskaldunak gara» ipintia jato-rrago izango litzatekela ez alda? Eta ordun denda doanak, euskalduna ba-da, ba daki euskera erabili leiteke-lahan. Bilbaon, Donostian eta den-dako danak euskaldunak ez didane-tan, esaterako, «Euskaldunak dauka-guz» ipiñi. Eta, euskaldun erosleak, euskaldun neska edo gizona eskatu.

Holan bai euskerari indarra eman-go geuntzakela. Saldu behar dabe-nak, mandamendu asko dakiez eta euskaldun biargiñak, istimazio ohea izango leukie.

AURRERA BETI AURRERA!

Nire aitik, pobaillistakaz be sar-tu gura izanten dau eta holan esa-ten eustan lehenguan: —Mirentxu! Aurten Aurrera txapeldun. Bai, bai. Urrengo zotozaneko «Txapeldun ko-pi» Ondarrun eukiko dogu.

Merezi be badabe ta. «Mendeba-letan, Aurrera, Ipar baltzetan, Aurre-ra» kantaten dabe, baiña guzurrea ez dabe kantaten. Saldupeko zelaian jo-katu dabenak, ez dauke ez, itxasun jokateko ardurarik. la bi urteen kan-pu barria egiten hasieta oindioñoik mutillak basatitak jokau behar. Hori lotsarik ez eukitia da. Gero kanpotik etorten ziran poballistak danak On-darrugaitik txarto esanaz. Eta nor-tzuk kulpit?

BATEL ESTROPADAK

Sei batelek joakatu eben lehengo sapatun Arrigorri aurrean. Eta On-darrutarrak irabazle. Ondo irabai be. Baiña, garbi ikusi zen han ondarru-tarrak itxasoko erremolariak zirala. Eta itxasoa haize berdeten izan, on-darrutarrak, benetako erremolaiak dizela.

Nire aiti-ta, etxean guri kontatan, bitsetan blai-blai geratu zan. Izan be, nite aiti-ta, ez nire aiti-ta dalako, bai-ña, hak beste Ondarru maite dabe-nik ez da herrian beste bat izango.

MIRENTXU

eibar

AMETSA ABESBATZA

«Astelena» pelota lekuan eta Es-kola Ameriako «Leengo ikasleen el-karteak antolatuta «Ametsa» abes-batzaren saio bat izan ban.

«Astelena» guzian zenbat izango ginen, eun bat? Asko jota, berreun? Eta berreun izan arren, zer da be-rreun pertsona Eibar bezelako Erri baterakol Gainera, au da politena, Soraluze eta Ermutik etorritakoa ia etibartarrak baino geiago ziren.

Zoritzarrez, ez da au bakarrik izan jende gutxi izan duan jaialdia, ez da leengo gertatu dan gauza. Eskerrak azken ontan izan zana oso pozik ir-ten zala. Ainbeste txalo jotez es-kuak mindurik, ainbeste, azken abes-tia bi bider abestu bear izan zute-la Ametsa abesbatzekoak. Ainbeste baina ondo irabaziak, eta ez abesla-riak bakarrik, baita zuzendariak eta lrungo txistulari taldeak ere. Eta oraingoa ez da goratze bat, egi soila baizik, talde aren sarrera zeat-zak, amaiera gozoak, bakarrik abes-ten zuanaren abots liluragarria (mi-krofono gabe Astelena guzia bete-tzen zuana) eta txistularien trebe-tasuna oso gutxitan ikusten, edo «entzuten» diran gauzak izan ziran. Berriz ba dator talde au joan zai-tezte jaialdira, merezi du.

EUSKAL JAIA

«Euskal Jai» itzak, bat-batean, pox-polinak eta txistu otsa bururutzen dizkigu. Euskal Jaia au bakarrik da-la esatea berriz, txirrotasun aundiko definizio bat da. Aurten Eibar-en Xgarrenez ozpazu dan jai onek, ai-patutakoekin batean beste egite eta elburu batzuek izan ditu beintzat. «Jaia», itzaldiak, abesti saioak, dan-tza saioak, antzerki saioak eta ume-entzako jolasak osatu dute. Guzi onen antolatzaile Kultural Arratea izan da, udalak, Kezkak eta erriko gazteen laguntza.

Umeen Euskal Jaia danez, itzal-diak umeen eziketari buruz izan zi-ran. Izlariak, Jon Etxezarreta, Mikel Ugalde eta Andu Lertxundi. Oso in-terresgarri eta mamitsuak izan ziran itzaldi auek eta denez larregi ez egon arren itzaldirik geienetan iza-ten dana baino geiago izan zen beintzat.

Antzerkigintzan Buruntza taldea izan zan. Musika saioetan «Izukaiz» erriko abeslari gazteen talde bat eta Astelena pelota lekuan Goxal Men-dibil, Xabier Lete, Pantxoia eta Pe-lo, Lurdes Iriondo eta Laja eta Iturbidek osatutako jaiak di nagusia izan zen, jaialdi au erdirainok ba-karrik eldu arren.

Ilak 29, Eibarko Kezkoko dantzari-en dantza saioa izan zan. Baita aurreku eta triki trixa txapelketa eta umeentzako jolasak ere.

Eta azkenez, Ekainak bat umeen-tzako egunik aundina eldu zen. Bes-te errietatik etorritakoekin batean Kezka-ko umeak zenbatuaz. 1.500 bat ume izan ziren. Eguraldia iluna izan arren oso jai polita atera zen. Nai-ko poz, txistu ots eta dantzaz igarotako eguna. Arratsaldeko 7 1/2 «Agur Jauna»-z datorren urterarte agurtutako jaiak.

Eibarko erriak zorianik beroenak zor dizkio emen partu artu edo an-tolatzaile ibili dan guziari. Lerro auetatik jaso dezazela opa diogu biotzez.

Odile Kruzeta.

deba

ZUZENDU BEHARREZKOA

Hasieratik itxaropen genuen ur-te bi hontan Ikastolen Elkartea edo Federazioko Batzar Bateragilea osa-tzen dutenekin. Beren lan era, bi-de urratze, textu liburu moldatze, haurren jakituri neurketa da orain-tsu idaz, marrazki eta margo lehiaketa Loiolan, onuragarri bazain es-kergarri dira. Azken eraketa hon-tan ume pila ederra izana da, eta beren artean debarrak. Holako le-hiaketa beharra nabari zen, eta ber-taratze eta, oraingoa bezala, sa-rioren bat lortzek denon txalo eta zorianak merezi ditu. Baina hau po-zgarri bada, onar ezinekoa zaigu, De-bako Ikastolakoak idaz sailean ba-rruko ez izatea. Besteak beste, urregorako behar diren neurriak har ditzatela eskatzen diegu ba-tzordekoek, ze gauzak daramaten abiada ikusirik berdin jarraitzea, Ikastola errenka joatea litzateke.

Garai hontan, urtero, eibartarrek, nunnahiko haurrentzat burutua, idaz lehiaketa poli bat egiten dute, pa-regabeko Arrate zeliean. Oraingo hutsa bertaratua zuzenduko ote? Benetan poztuko ginatete.

NUKLEAR ZENTRALAZ

Araza hau herrian nabarmendu zen garaian, udaletxe eta lberdue-

roren arteko harremanak onak zi-rela ziruditen. Agirian ez zegoan haserrikeria eta elkarre hori bere sailetan lan batzuk baimenik gabe hasia zen. Geroago, herrian sortu zen giroak bultzaturik, noski, Uda-lekoek gera eta uka zieten ezer egitea. Erabaki honek beren arteko giroa aldatuz, ondoren lruinea alde-ra hauzitara jo zuten. Orain jakin denez, epailetan lberduero garaile irten da. Lege-bide hontan oraingoz arazoa, ez da zentrala zutitu ala ez, baizik honek beharrezko dituen bide, giro neurtzeko tresna-tokiak etabar moldatzea. Baina, Udale-koek, katea mailaz-maila osatzen dela gogoan izanik, gai hontan bes-teari izpirik utzi nahiezta Supre-mora jotzeko asmoz dira.

«EUSKAL ASTE» BAT?

Agintaritzak eskuratu bezain azkar ziren Elkartean batzordeko gazteak lanean, eta garaia dugunez beste herrik baino atzerago gera ez nahiz «Euskal Aste» bat antolatzeari ekin zioten. Esan digutenez, bikain osa-tuko dute, ze hiru hitzaldi, abes-lari, bertsolari, haurrentzat euskal pailaso eta antzerkia izatekoak di-ra.

SASIOLAN

Aspaldian, zeharo ahazturik ze-goien jendea, Andoni Deunaren erromeriaz. Hainbat gauza eder be-zala galduaz zihoan hango jaiak. Bai-na joan zen urtean gazte batzuk lanari tinko helduaz denon pozera-ko jalei zuzpertz aldi bat eman zieten. Aurten berek antolatzaile direla inoiz ez bezalakoak eratu dituzte. Bailadako Zaindarien egu-na, 13a, ostirala denez, larunbot eta igandera luzatuko da jaien ospa-keta.

Dagokion elizkizun, lokots batze, txinga proba, harrijasotzaile, haiz-kolari, Aittola eta Ziolar bertsoan, erromeria eta berbera Laja, Egu-rrola eta Epeldek soinuaz eta triki-trikiz alaituak eta abarrez ordu atse-ginak igarotzeko era dugukelakoan gaude. Jai eratzaile taldea ez du nekeak itsutu: berebilentzat leku berezia eta ospaketa guztiak estal-pean egiteko ahalbidea dute. Orain jendeak erantzun besterik ez dago, mutilke bete dute berea.

IDIAKEZ

soraluze

IKASTOLA BARRIA

Orain egun batzuk Amatiño adis-kideak lerro hauetan esaten zuen bezela, IKASTOLA barria egiteko asmotan ari gara mundu hontan bizi garen sei mila soraluzetarrok. IKASTOLA! Sarritan erabiltzen dugun hitza. Baina lehen egina ba-da ere, hor doa nere galderatxo. Zer da IKASTOLA? Batzuentzat EUSKERA ERAKUSTEN DUTEN LE-KU BAT. Besteentzat haurrak ongi zaintzen dituzten leku bat (Ilean ¿? pezeta ordaindurik egunero zain-tzen didate nere haurra eta gaine-ra gure hizkuntza erabiltzen ikas-ten du).

«Gero, alperriko urte hauek (3-6) igaro ondoren eramango dut «na-zionala» eta han, HAN BAI, ikasiko du irakurtzen, idazten, eta kontuak egiten».

Badira ZORIONEZ IKASTOLA bes-te berr batzakin ikusten dutenak. ESKERRIK ASKO horiei.

Gure buruhaustea! «Esango nu-ke, baina... Zergatik ez? Beti goi-koek noiz hitz egingo zai egon be-har. Guk ere (baserriko semeok) atera dezagun —lotsa beste bate-rako—, zarata piska bat.

Nik IKASTOLA bi aldetatik ikus-ten dut.

Heziketa aldetik eta askoren iri-tzen gaineratik betetzen ditu jarrita dauden baldintzak. Ematen dira gaur egunean eskatzen diren ikas-ketak. Euskeraz ikasi, ez EUSKERA IKASI bakarrik (Zenbat «plaentxitar» ote dira IKASTOLAN Euskera era-kutzen dutela bakarrik sinisturik?). Euskeraz-erderaz lanean jarduten dute biharko egunean Soraluze zu-zenduko duten «gizontxoak».

Bildur piska bat ere ematen du bielekta horrek irakaskintzan. Bai-na POZIK esan genezake, ez da-goela horretarako arrazoi edo in-

darrik. Bere neurrian ematen dira pausoak. Ez dute gure haurtxoak akats edo atzerapenik ikusten bes-te ikasgeletara (gaur egun honela behar) eramaten edo joaten dire-nean. Ez dira hitz hutsak hauek adiskideok, ongi neurtutakoak bai-zik. Honela aitortu zuten mahai in-gurukoek Soraluze antzokian izan genuen azken hitzaldi edo mahai inguruan. Orduan jakinarazi ziguten guri, Soraluze Ametzako bazkide guzoi, nola doan gure IKASTOLA eta barri baten premia ikusirik, no-lakoak izan diren «Ametz» hau lor-tzeko eman diren lehenbiziko urra-tsak.

Ikastolak betetzen ditu, legeak jarritako baldintzak.

Ikastaldiak egoki ematen dira, euskeraz-erderaz.

Baina, zergatik bizi behar du IKASTOLAK Soraluzen? Zergatik ez «herriko» eskoletara DUAN eraman umeak? Galdera hauek entzun di-tugu maiz gure kale eta sukalde-etan. Berrehunen bat haur ditugu gure «unibertsitatean». Erantzun egokia beraz herriarena. Barkatu, egokia, baina... Zergatik ez HERRI GUZIA IKASTOLAN? Zorioneko gal-derak!

HERRI GUZIA IKASTOLAN! Hori duk ahoa zabaldu mutil! Bai, za-baldu dut, uzten didaten neurrian, eta ez dut uste ez beharrekoko gau-za edo «disparaterik» esan duda-nik.

Nik uste dut gizon, ume edo emakume batek (denok aipatzea-rran), ikasketara guzien gaineratik, bi eduki behar dituela gogoan: GU-RASO ETA HERRIARENTZAT MAI-TASUNA. Hitz politikak egitan.

Gurasoa (arbasoa) eta Herria, bi-kote bikaina.

IKASTOLARA begiraten duda-nean HAN ikusten ditut bide ego-kienak (Baditu bere akatsak, nos-ki) gure bizitza, lehengoa eta orain-go loturik, euskaldun bezala osa-tzeko.

LAGUNDU DIEZAI OGUN IKASTO-LARI!

ASALIA

Itxasondo

EUSKAL ASTEA

Euskal Asteak ugari ditugu ingu-ruan, Euskal Herrian; fenomenu ho-ri ez da oraingoxea; hain zuzen, pertsonak berezkoa du, begiak min ematen dion tokira zuzentzea.

XIX. mendean jadanik, bertso le-hiaketa eta bestelako festa asko muntatzen ziren. Herriak haien bi-tartez har zezakeen bere buruaren (poz, min, atsegin, atsekabe...) kon-tzientzia; gaur egun, «euskal asteak» ditugu aipatu festa haiekin antzekoak: gaur egungo poz, min, atsegin, atse-kabe... argitan jartzeko bide.

Hartara, ez da sobera izango «Euskel Astetxo» bat gure artean, Itxasondan, antolatzea. Eta antola-tu ere, antolatua du herriko jende batek, Guraso Elkarteen gidari-tzapean. Baina, Euskal Astea izan behar baldin badu, aipatu hauen era-gileekin iritzi, gutxi batzuek eratua ez, baina ahalik jende gehienak par-te hartuz, aurrera eraman behar da aste hori. Horregatik, herriko talde desberdinek hartuko dute parte: hau-rrek, gazteak, gurasoak; talde bakoi-tzak bere gaia preparatzen duenarik, eta horrek, jakina, lan bat eskatzen du. Baina ez da dudarik, Itxasondo-ko herria, horretarako eta gehiagota-rako dela gauza; eta noski baduela horretarako gogoia ere. Halatan, ho-na ondoren, zer-nola molde litekeen Itxasondoko Euskal Aste hori.

(Litekeen diogu; zeren norbaitek gauza hoberik presentatuko balu, ez litzateke eragozpenik, inoren parte-tik, programa birpentsatzeko).

Hona, bada, orain arte proposatu izan den programa:

Ekainaren 23 eta 24ean, arratsoko 8,30etan, Hitzaldiak:

«EUSKAL KULTURA». Pagolak. Ekainaren 25 eta 26an, arratsoko 8,30etan. Hitzaldiak:

«EUSKAL GIZARTEA». P. Agi-rrebaltzategik.

Ekainaren 28an, gaueko 10etan: Jaialdia.

- Abeslariak:
Pantxoia eta Peio
Hibai Rekondo
- Bertsolariak:
Azpillaga
Lopategi
Zeberio
Igarzabal
- Trikitaliak
Ekainaren 29an: Haurren Eguna.
Bejondeizuela! Euskal Aste honen eragilei.

BIDEGAIN

errenteria

«EREINTZA», «IBAIKA», «URDABURU»,
eta «DANOK-BAT»

elkarrekin, antolatuta:

EUSKAL FOLKLORE ASTEA ERRENDERIAN

Ekaina 16

Hitzaldia ta diapositibak «Euskal Folklorearen Sailketa».
Hizlari: URBELTZ JUAN ANTONIO.

Ekaina 17

Hitzaldi ta diapositibak «Bizkaiko Dantzak».
Hizlari: IRIGOIEN IÑAKI.

Ekaina 18

Hitzaldia ta diapositibak «Euskal Folklorearen Meto-dolojia».
Hizlariak: Lizarribar Joxe Antonio, Aristizabal Fernan-do, Ormazabal Joxe Angel, Irastorza Joxe M.^a eta Ei-zagirre Inazio.

Ekaina 21

Gaueko 9etan Don Boskon «ARGIA» Dantza taldea, bere Trarangarekin.

Ekaina 22

Ostegunetik igandera arte «JANTZIAREN AGERKETAK» Xenpelar aretoan.

OHARRA.—Mintzaldi sail hau EREENTERIAKO «XENPELAR» aretoan, emanen da gaueko 8etan.

Gabriel Arestiren Heriotzean

Jaiotzen denez gero, gizonak bizia zor du, eta herio erruki-gabeak txartela pasatzen duenean, ez dago nora jotzerik.

Poesia egiten dugunean, edo filosofatzearen banalkerietan, azken orduaren zera hori belar mi-katz-gozo baten gisan dasta ohi dugu... baiña garaia etortzean errealitate gordiñaren aurpegiak bihotza izozten digu, eta nola.

Gabriel Aresti hil egin da. Egunen batean argitu behar genuen hainbat gauza, eztabaidatu behar genuen hainbat arazo, ga-inditzen saiatu behar giñen mila kontradizio, lurrak eraman ditu.

Aresti oraindik gazte zen, gizon gaztea, berrogetabat urte, eta nahiz gaixorik zegoela jakin, iñork ez zuen hain azkar itzaliko zenik uste.

Etsai gorrotagarri bat hiltzen delarik, poza sentitu ohi dugu; lagun maite bat hiltzen delarik, pena; lagunetarako jaio eta bizitza latzaren halabeharrez gulgandik gero eta urrunagotzen ikusi dugun pertsona bat hiltzen denean, ordea, sentimendu eta arrazoiaren nahasmendu eta kontradiziotan tratatuta nabaitu ohi dugu gure burua.

—oOo—

Neretzat, «Harri eta Herri» irakurtzea deskubrimendu garrantzitsu bat izan zen, Txillardegiren «Peru Leartzako» izan zen bezelaxe. Gauzak argi. Batak poesian eta besteak prosan, euskal mintzairaren indarra eta espresibitate berri baten ahalmena, problematika sozial-esistentzial baten hildotik deskubri erazi zizkidaten, eta, besteak beste, deskubrimendu horri esker euskalzaletu nintzen, han heme-retzi-ogei urteko inguru hartan.

Handik laister, euskal antzerkiari buruz Eibarren egin zen bilera batean, pertsonalki ezagutu nuen Gabriel. Egia esan, hasieran ez zitzaidan gustatu: bere iritzi, keiñu eta jarrera pertsonaletan, egosgogor eta estremista iruditu zitzaidan. Ni gaztetxo arroxka eta era berean timido bat nintzen, eta goitik behera begiratzen giñuzan «literato» haren aldamenean ezin nintzen gustora sentittu.

Baiña illabete batzutura, Ze-

ruko Argian idatzi nituen lehen artikuloen ondoren bere eskutitz bat jaso nuen; zorionak ematen zizkidan, eta idazten jarraitzea animatzen ninduen. Eskutitz hari nik egiñiko erantzuna sutsua izan zen; «Harri eta Herri»-k sorturiko emozioa aitortzen nion, eta bere zordun deklaritzen nintzen. Gabrieleke geroztik askotan aipatu izan du nere eskutitza hura.

Arrezkero, eta urte batzutan, oso lagun izan giñen. Nik irabazitako bi lehen poesi-sariketetan (Agora sariak) epaimahaiko izan zen. Bestalde, bere «Justizia Txistulari» teatro lana Oiartzunen 1965 urtearen abenduaren estreinu ginen. Estreno apal eta nahiko injenuo bat izan zen, oso dekorazio txar batzuekin... Gabriel bere emazte Meli-rekin han zen, Oiartzunen. Hamar urte besterik ez da, eta hainbeste dirudi.

—oOo—

Gero, poliki-poliki, gure adiskidetasuna hozten joan zen, eta gutxi gora-behera mundu guztiak daki zergatik, edo dakiela uste du. Baiña neri hausketa hura, pertsonal maila batetan, beti mingarri eta absurdo iruditu zait, eta berari ere bai, ziur asko.

Arazo horri buruz, eta gezurra badirudi ere, berak baiño argiago ikusi nituen gauzak, aspalditik, eta gure adiskidetasuna puskatzerantz borteatutak izatearen arriskua beste eskutitza baten bidez orain zazpi urte era nahiko dramatiko batean adierazi nion. Berak, beste zirkunstantzia batzuk zirela bitarteko, gaizki ulertu zidan, eta susmo txar batzuk izan zituen, baiña geroago problemaren kakoa zertan zetzan argi ikusi zuenean, lagun izaten jarraitu genuen... baiña zailtasun haundien erdian.

Orain bosten bat urte egin genien Bilboko beren etxera azken bisita, eta gau eder bat pasa genuen, adiskidetasun onean. Baiña gau hura azkena izan zen. Giro ukakor batek berezi egiten ginduen. Arestik bere ideiak zituen, bere hutsegiteak, bere temperamentua, bere egozentrismo injenuo hori... Eta nik nere gauzak izango nituen, nola ez: nere ideiak, esker txar puska bat, lagun batetaz arreta gutxiegi edo, etabar.

Baiña guzti hoiengaiñetik, gure herriaren egoeraren une kritiko bat zegoen, eta une kritiko horrek, ideia, jarrera, aukera, iritzi eta erabakien polarizatzerantz bultzatu ginduen. Problema latz batzuek krisis egin zuten (denok azken urte hauetan ikusi dugunez), eta krisisari erantzun beharrek bakoitza bere postura batzutan ahalik eta sendoen afirmatzerantz eraman zuen.

—oOo—

Ni ez naiz hasiko Arestiri buruzko burruketan gauzak horrela izan behar zuten edo ez esaten. Gaiñera, orain guztiz alferrik da.

Aresti, bere herriari gizatasun eta justizia-giro ideal bat esijitzeko pundura iritxia zen. Horrela, etsaiak maizegi barruan aurkitu nahi zituen, traidore, ustel, burges eta tripaundi akomodatuak. Bere euskaltasunak bi muga zituela askotan esan eta idatzi ohi zidan: egia eta justizia. Eta nik, Euskal Herri utopikorik ez esijitzeko esaten nion, egia eta justizia ez baitira absolutu bat munduan inon, egunero egiten eta billatzen joan behar diren giza-bizitzaren arau-oiñarri idealak baizik... eta hori herri bakoitzaren baldintzen berezien azpian, gusta ala ez.

Barruko gauza askori buruz erretzen hasia zen aspalditik, eta, nere ustez, bere sentimenduei poeta eta horrelakook ezarri ohi diegun teatralitate puska bat erasten zien. Gero, burruka irekia hasi zenean eta bere burua maiz aipatua ikusi zuenean, eta ez beti onerako, oraindik gehiago erre zen.

Gure azken urte hauetako ideien eta iritzien gerra hortan, neurritz kanpoko agresio, gogorkeria eta itsumen asko izan da; beste egoera lasaia eta politiko aldetik zabal-demokratikoa-go batetan parlamentu bateko eskail-maila, edo ongi ornituriko mahai baten inguruan egin behar zen eztabaida asko, aste-kari, aldizkari, panfleto eta ahoz-ahoko espresio-bide kriptiko hoiengaiñetik eraman izan ohi da aurrera, egia, argitasunaren eta gizalegearen kaltetan.

—oOo—

Bateon batek, Aresti deabru bat zela esaten jarraituko du. Beste norbaitzuek, santu bihurtu nahiko dute. Esan beharrik ez dago Aresti ez zela ez bata ta ez bestea, ezur eta aragizko gizon kontradiktorio bat baizik. Gizon ona zela ziur nago, eta funtsez bihotz-zabala. Euskal Herriari buruzko politik-kultur arazoetan zuzen ala oker ote zegoen besterik da; baiña une hortan horri bueltak ematen jardutzea alferriko ezik krudel eta injusto litzake.

Gure eztabaida mixerableak heriotzak ederki epaitzen ditu, eta ahoa lurrez betetzen zaigun pundutik aurrera, gutxi gora behera denok dugu arrazoi.

Aresti euskal poeta eta idazle garrantzitsua izan da, hortaz

1964: Donostiako hitzaldian

ez dago zalantzarik; gizon eztabaidatua ere izan da, eta bere nortasunaren alde kontradiktorio eta argi-italtzu hoiengaiñetik nahi ala ez eztabaidatuak izaten jarraituko dute.

Baiña nik gaur tristura haundi batekin lagun bat agurtu baizik ez dut egin nahi, bidaia luze

eta definitibo horretara abiatu den une hortan bihotzez bere ondoan egon, lur maitekorren atsedena desiraturaz.

Gabriel Aresti, lagun, zurekin bedi hildakoen bakea.

XABIER LETE

ZENBAIT IRITZI

“Haurrak eta nagusiak berdina gara. Diferentzia batez, hala ere, haurrek pentsatzen duten guztia esaten dute, negusiek, ordea, isiltzen ikasi dute. Arestik ez zuen, nonbait, nagusien faltsukeria hori erabat ikasi”. (Amatiñok).

—oOo—

“Arestik, alde edo kontra, bere inguruan polemikaren garra pizten du. Polemika hau bero-beroa bilakatzen da 1964eko epe hortan, eta harrez gero su hortatik bertatik pizten saiatuko da Aresti ondorengo bere hauzi-mauzi literarioak, ideologia mordo batekin txukundi nahastekatuak. Probokazioaren harmarik gabe Arestiren sorkuntza arras kamutsa dateke. Kritika serio batek derrigorrez begi-eman behar du Arestiren ironia fina, zoragarria, berekin duen probokazioaren zorrotasuna”. (Begiarmentek).

—oOo—

“Gutxienez esan ditekete egileak personalitate auidia duela... Lizardiren eta Loramendiren arrastoa gure egunotan oraindik ain nabarmen ikusirik, bildur dut Arestiren kutsuaz ez ote geran kutsatuko beste ainbeste denborako. Esan nai dut Aresti bat dugula, eta naiko ozen bere boza, mila poeta txikiren marmarraren bear izateko”. (Mikel Lasak —“Egan”— 1964).

—oOo—

“Arestik ez du beharbada Mikel Lasaren bertso fiña. Arestik bihotza urratu beharra du, ahoa irikitzeke bere besoak ebakiak ikusi beharra. Aresti profeta bat da, bere mendean, eta duen grazi berezi horrek salbatzen du joan den gizaldiko profeta edo predikatzaile bat izatekik”. (Saizarbitoriak —Z. Argia— 238).

—oOo—

“Euskal Herrialdeen bateratzea eta euskalduntzea oso urrutik gelditzen dira Arestiren asmoetatik”. (Begiarmentek).

—oOo—

“Orduan nik neure «Harri eta Herri» delakoari azken ukituak ematen nizkion; batzutan Nazim-en olermena Kaukasotik Piriniotara birlandatu zela iruditzen zait, para-psikologiazko fenomeno arrado batetik, hain hurbil sentitzen baitaio ene espiritua Hikmet-enari.

“Gero, turko nazionalidadea ere kendu zioten, eta amerikar antologiaren batean erruso bezala agertu bazen ere, zutik hil zen arte turkoz idazten eta bere herri eta aberriaren alde iraun zun.

“Orain hamabi hurrekin omen dago Mahomaren zazpigarren paradisu”. (Gabriel Arestik bere buruaz).

Azkoitiko Insausti jauregiaren aurrean 1974garrengo Abenduaren 27an: Ana Berriotxo, Alfonso Irigoien, gazte bat, Gabriel Aresti eta Xabier Quintana